

Alle kansen voor alle kinderen

- PROGRAMMA VOOR JEUGD EN GEZIN -

2007-2011

Inhoudsopgave

Deel I: De Ambitie

1. Een kwestie van opvoeden
2. Drie lijnen in het programma
  - I. Opgroeien doe je in een gezin
  - II. Omslag naar preventie: problemen eerder signaleren en aanpakken!
  - III. Vrijblijvendheid voorbij
3. Samen aan de slag: het werkprogramma

Deel II: Het Werkprogramma

1. Het gezin op de kaart
2. Opgroei- en opvoedingsondersteuning in de buurt
  - 2.1 Centra voor Jeugd en Gezin
  - 2.2 Interdisciplinaire samenwerking
  - 2.3 Verwijsindex risicjongeren, Elektronisch Kind Dossier en Help Desk Privacy Jeugd en Gezin
3. Jeugdcultuur: gezond en meedoen
  - 3.1 Gezonde leefstijl
  - 3.2 Jeugdparticipatie
4. Kindvriendelijke leefomgeving
5. Snelle en effectieve hulp voor jeugd en gezin
  - 5.1 Stroomlijnen jeugdzorg en harmonisatie indicatiestellingen
  - 5.2 Verbeteren jeugdbescherming
  - 5.3 Aanpak wacht en doorlooptijden
  - 5.4 Kennis over effectieve signaleringsinstrumenten en interventies vergaren en verspreiden
6. Aanpak kindermishandeling
7. Van school naar werk
8. Voorkomen jeugdcriminaliteit
9. Professionalisering

Deel III: En nu verder

1. internationale dimensie van het programma
2. diversiteit in het jeugdbeleid
3. jeugdmonitor
4. toezicht
5. gemeenten, provincies en professionals
6. dialoog gaat door

Alle kansen voor alle kinderen

- Programma voor Jeugd en Gezin -

Voorwoord

Een land waar kinderen gezond en veilig kunnen opgroeien, hun talenten kunnen ontwikkelen en plezier hebben, waar ze hun steentje leren bijdragen aan de maatschappij en goed voorbereid zijn op de toekomst: kortom, waar alle kinderen alle kans krijgen. Dat is de ambitie waar het kabinet de komende periode aan wil werken.

Vanwaar deze ambitie? Met het grootste deel van de jeugd en de gezinnen gaat het goed. Volgens internationaal vergelijkend onderzoek behoren de Nederlandse jongeren tot de gelukkigste ter wereld. Dat willen we graag zo houden! Maar tegelijk mogen we onze ogen niet sluiten voor bepaalde trends die ons verontrusten zoals: het stijgend aantal meldingen kindermishandeling, kinderen met gedragsproblemen, de ongezonde leefstijl van sommige jongeren, het aantal jongeren dat niet meer naar school gaat en ook niet werkt, en de (steeds jongere) jongeren, die overlast geven.

In de afgelopen jaren is onder meer door Operatie Jong steeds duidelijker geworden dat hier een gemeenschappelijk gevoelde opgave ligt, die alleen kan worden aangegaan als er daadwerkelijke bereidheid is om informatie te delen en met elkaar tot resultaten te komen. "Er is veel mogelijk, maar we moeten het ook gaan doen". Die boodschap kreeg de minister voor Jeugd en Gezin mee in de dialoog met de samenleving. De schotten tussen Haagse departementen, tussen gemeenten en provincie, tussen jeugdzorginstellingen, school en andere disciplines moeten weg.

De programmaminister voor Jeugd en Gezin is verantwoordelijk voor een kind- en gezinsvriendelijk beleid, dat wordt gedragen door ouders, families, onderwijzers, professionele hulpverleners, gemeenten en provincies. Met het programma voor Jeugd en Gezin kiest het kabinet bewust voor een nieuwe aanpak, die regie, samenwerking en het overstijgen van deelbelangen in het belang van de jeugd en hun gezinnen mogelijk maakt. Een aanpak die het gezin in positie brengt, inzet op preventie door eerder de problemen op te sporen en aan te pakken en de vrijblijvendheid voorbij is.

De Minister voor Jeugd en Gezin

Mr. A. Rouvoet

Deel I: De Ambitie

1. *Een kwestie van opvoeden*

Alle kinderen en jongeren, ongeacht culturele achtergrond of handicap, moeten kansen krijgen om zich goed te ontwikkelen. Dat is onze opdracht, die formeel stevig is verankerd in het Internationale Verdrag van de Rechten van het Kind. Opvoeden gebeurt thuis, in het gezin, maar ook op school, in de buurt en bij de sportclub. Daarnaast zijn er professionals die zich met opvoeden bezighouden, zoals jeugdzorgwerkers en gezinsvoogden. Een Minister voor Jeugd en Gezin brengt -via alom gedeelde opvoedingsdoelen- samenhang aan in al die inzet voor de jeugd.

Over het doel van de opvoeding bestaat in Nederland grote overeenstemming, zo blijkt uit steekproefonderzoek en gesprekken die hierover gevoerd zijn in focusgroepen met ouders, grootouders, met jongeren en professionals, zowel van autochtone als van Antilliaanse, Marokkaanse en Turkse afkomst. De uitkomst zoals hieronder beschreven, vormt het inhoudelijke richtsnoer voor allen die met kinderen te maken hebben, zowel persoonlijk als professioneel.

Ontwikkelingsvoorwaarden voor elk kind, ongeacht culturele achtergrond of fysieke gesteldheid.

- 1. Gezond opgroeien:** lichamelijk gezond, geestelijk gezond, gezonde leefstijl en continuïteit in opvoeding en verzorging;
- 2. Veilig opgroeien:** geborgenheid: onvoorwaardelijke liefde, respect, aandacht, grenzen, structuur en regelmaat, veilig thuis (voor geweld, mishandeling, seksueel misbruik) en veilig buitenshuis;
- 3. Steentje bijdragen aan maatschappij:** actieve betrokkenheid bij maatschappij: meedenken en meedoen, actieve betrokkenheid naaste omgeving, positief gedrag en burgerschap;
- 4. Talenten ontwikkelen en plezier hebben:** onderwijs genieten/opleiding krijgen, mogelijkheid voor hobby's: sport, cultuur en recreatief en vrijheid om te spelen;
- 5. Goed voorbereid zijn op de toekomst:** diploma halen, werk vinden, in levensonderhoud kunnen voorzien, stimulerende leefomgeving

Met veel kinderen en gezinnen gaat het heel goed, blijkt ook uit internationale rapportages. Dat moeten we zo houden. Er zijn echter ook kinderen die wel problemen *hebben* of problemen *geven*. Daar moeten we met alle betrokkenen – ouders, professionals en kabinet - alle aandacht aan geven. Daarbij zijn we de vrijblijvendheid voorbij; ieder voor zich zal zijn of haar verantwoordelijkheid moeten nemen.

2. *Drie lijnen in het programma*

Het programma zetten we uit via drie lijnen; ten eerste geven we het gezin opnieuw de belangrijke positie die het in de opvoeding heeft. Ten tweede gaan we preventief werken; we maken een omslag naar het eerder opsporen en beter aanpakken. En ten derde zijn we de vrijblijvendheid voorbij: we laten ongewenste situaties niet voortduren, we willen doorbraken realiseren. Dit geldt zowel voor zowel ouders als professionals en overheden.

Ook besteden we aandacht aan de invloed van de verschillende culturele achtergronden. Het jeugdbeleid moet alle kinderen en ouders, ongeacht hun culturele achtergrond, even goed bereiken. Het moet voor iedereen even effectief zijn en daarom professioneel en kwalitatief op de diversiteit in de samenleving toegesneden zijn. Het is noodzakelijk daarvoor gerichte maatregelen te treffen.

Daarom stel ik momenteel samen met de minister voor Wonen, Werken en Integratie het vierjarige actieprogramma "Diversiteit in het jeugdbeleid" op, om dat samen deze kabinetsperiode uit te voeren.

1. Opgroeien doe je in een gezin

Het gezin is van grote waarde. De meeste kinderen groeien op in een gezin. Onder gezin verstaan we: "elk leefverband van één of meer volwassenen die verantwoordelijkheid dragen voor de verzorging en opvoeding van één of meer kinderen". Er zijn vele vormen van gezinnen: gezinnen met veel kinderen, of met één kind, gezinnen met één of twee ouders, nieuw samengestelde gezinnen, gezinnen waarin de grootouders of pleegouders opvoeden.

In al deze gezinnen voeden volwassenen kinderen op en bieden hen geborgenheid. Zij leven de kinderen essentiële normen en waarden voor en dragen die over aan volgende generaties. Ook is er zorg voor elkaar en ruimte voor ontplooiing en ontspanning. Ouders moeten daar voldoende tijd, middelen en vaardigheden voor hebben.

Om dat te bevorderen voert het kabinet een gezinsvriendelijk beleid. Een goed functionerend gezin biedt immers niet alleen een stabiele basis aan opgroeiende kinderen, maar levert ook een positieve bijdrage aan de samenleving, de school en de buurt.

Om tot verbeteringen voor de jeugd te komen, moet de kracht van het gezin worden benut en versterkt. In het programma voor jeugd en gezin gebeurt dat op de volgende wijze:

- Er komt opvoedingsondersteuning beschikbaar voor alle gezinnen. Omdat ouders aangeven dat zij opvoeden in deze tijd moeilijker vinden dan vroeger (enquête NGR 2005), zullen zij in 2011 in hun buurt terecht kunnen bij een Centrum voor Jeugd en Gezin voor advies en steun bij de opvoeding van hun kinderen. In 2011 is er een landelijk dekkend netwerk van Centra voor Jeugd en Gezin.
- De oplossing van de problemen in een gezin gebeurt via de aanpak "Eén gezin, één plan". Eén totaalplan per gezin voor alle problemen, met één aanspreekpunt voor het gezin én de betrokken hulpverleners. De ervaring leert dat daar waar een kind problemen heeft, soms meer problemen in het gezin spelen. Die moeten in samenhang met elkaar worden opgelost, waarbij één van de hulpverleners de coördinatie van de zorg heeft.
- Ouders krijgen een inkomensafhankelijke tegemoetkoming in de kosten van kinderen in de vorm van een kindgebonden budget. Daarmee kunnen financiële problemen die hen belemmeren hun kinderen goed op te voeden, worden verlicht of worden weggenomen.
- Gezinnen krijgen steun bij het oplossen van schuldenproblematiek, en worden niet afgesloten van basale voorzieningen als gas, water, licht, of uit huis gezet zonder dat er vooraf een oplossing is voor de kinderen.
- Ouders en kinderen kunnen sporten, creatief bezig zijn en leren bij brede scholen in hun buurt. Het is in het belang van het kind dat in gezinnen een goed evenwicht wordt gevonden tussen het opvoeden, het verwerven van inkomen en de ontplooiing van ouders.
- De eigen kracht van gezinnen, families en buurt wordt optimaal benut. Het toepassen van het instrument van de Eigen Kracht Conferentie - waarbij wordt nagegaan hoe het eigen netwerk (familie, vrienden, burens) het gezin kan ondersteunen - is eerder regel dan uitzondering.
- Eenoudergezinnen en gezinnen in scheiding kunnen voor gericht advies en hulp bij het opvoeden van hun kinderen terecht bij de Centra voor Jeugd en Gezin. In een ouderschapsplan moeten ouders voor de scheiding afspraken maken over de opvoeding van de kinderen, zodat er een nieuwe stabiele gezinssituatie voor de kinderen ontstaat.

- De brede school, de Centra voor Jeugd en Gezin en andere gemeentelijke voorzieningen voor advies en steun bij de opvoeding gaan allochtone gezinnen met grote culturele afstand tot de Nederlandse samenleving gericht benaderen.
- Gezinnen met ernstige opgroei- en opvoedingsproblemen krijgen snel de juiste hulp. Als een kind tijdelijk in een residentiële instelling of een pleeggezin moet worden geplaatst, krijgen de ouders hulp om zich voor te bereiden op het weer zelf opvoeden van hun kind (of kinderen) als de uithuisplaatsing eindigt.
- Als er geen perspectief is op een duurzame veilige en stabiele opvoedingssituatie bij de eigen ouders, dan kan het kind niet meer bij de eigen ouders blijven wonen, en vindt de opvoeding plaats in een alternatief (pleeg)gezin.
- Opvang in pleeggezinnen is een alternatief voor kinderen die niet bij de eigen ouders kunnen opgroeien, en daarmee een adequate vorm van jeugdzorg. Er mogen geen financiële belemmeringen zijn om pleegouder te worden.

II Omslag naar preventie: problemen eerder signaleren en aanpakken

De laatste jaren zet de groei van de vraag naar specialistische hulp voor kinderen verder door. Zowel de vraag naar provinciale jeugdzorg, speciaal onderwijs, geestelijke gezondheidszorg en zorg voor licht verstandelijk gehandicapten groeit, maar ook het aantal jongeren dat een beroep doet op een uitkering ter compensatie van een handicap op de arbeidsmarkt neemt toe. Op straat zien we dat de jongeren die overlast veroorzaken steeds jonger zijn.

Deze ontwikkelingen maken duidelijk dat we de (soms nog lichte) problemen van kinderen en gezinnen zo vroeg mogelijk moeten opsporen om ze vroegtijdig te verhelpen. Alleen dan kunnen we voorkomen dat kinderen en gezinnen enkele jaren later zwaardere problemen ontwikkelen.

Kortom, een omslag naar preventie is nodig: vroeg signaleren en vooral gericht aanpakken! Dit betekent:

- Een voorspoedige ontwikkeling van het kind voor het vierde jaar is de beste preventie tegen veel problemen op latere leeftijd. Voor elk kind wordt in de eerste vier jaar na de geboorte een risico-inventarisatie van opgroei- en opvoedproblemen gemaakt door de jeugdgezondheidszorg en wordt waar nodig hulpverlening ingezet. Interventies kunnen variëren van opvoedingsondersteuning voor de ouders, deelname aan programma's voor voor- en vroegschoolse educatie, activiteiten van de brede school tot geïndiceerde jeugdzorg.
- Professionals worden in hun beroepsopleiding voldoende toegerust om opvoed- en opgroei-problemen van kinderen en problemen van geweld en seksueel misbruik te kunnen signaleren.
- Elke professional die met kinderen werkt moet informatie delen en kunnen beschikken over reeds bekende – voor de gezondheid en veiligheid relevante – informatie over het kind of het gezin. Het Elektronisch Kinddossier en de Verwijsindex helpen de betrokken professionals daarbij. Tot het vierde jaar beschikt doorgaans de jeugdgezondheidszorg over de relevante informatie. Vanaf het vierde of vijfde jaar gaat het kind dagelijks naar school en wordt de school degene die als eerste problemen signaleert. De school krijgt relevante informatie over kind en gezin overgedragen. Hetzelfde geldt voor professionele hulpverleners van de gespecialiseerde jeugdzorg.
- Scholen zijn in staat om gedrags- en ontwikkelingsproblemen te signaleren, zodat professionals van bijvoorbeeld maatschappelijk werk, jeugdzorg of jeugdgezondheidszorg waar nodig meteen een interventie kunnen uitvoeren.
- Als een jongere tijdens zijn middelbare schooltijd of daarna toch problemen krijgt, dan moet een sluitende aanpak ervoor zorgen dat deze jongere toch in staat is een startkwalificatie te

halen en een baan te vinden. Maatschappelijk werk of jeugdzorg dient snel beschikbaar te zijn voor deze jongeren.

- Jongeren dragen bij aan een positieve jeugdcultuur: een gezonde, veilige ontwikkeling van de jeugd, burgerschap en ontplooiing van talenten.

III Vrijblijvendheid voorbij

Bij het oplossen van problemen met kinderen en gezinnen zijn velen betrokken: ouders, professionals, bestuurders en de jeugd zelf.

Ongewenste situaties mogen niet voortduren. Een ieder dient zijn verantwoordelijkheid te nemen als er signalen zijn dat een kind of gezin in problemen raakt. Het blijven aanzien en doormodderen of zelfs wegkijken mag niet gebeuren. Wij zijn er allemaal op aanspreekbaar, en we spreken elkaar erop aan. We zijn de vrijblijvendheid voorbij.

Er zijn veel adviezen over jeugd en gezin beschikbaar. Daarin staan veel oplossingen. Op sommige plekken in het land is men gelukkig al aan de slag om deze oplossingen in te voeren. Het is nu de tijd om dit overal te doen.

A Ouders

- Ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Waar ze hulp nodig hebben, krijgen ze die. Als de veiligheid of gezondheid of ontwikkeling van hun kinderen in het geding is, zullen ze hulp moeten aanvaarden. Als ouders die hulp mijden, zoeken we hen actief op om hen alsnog te motiveren tot hulp, of desnoods door tussenkomst van de rechter te dwingen om mee te werken aan een betere opvoeding.
- In het uiterste geval grijpt de rechter met een lichtere of zwaardere maatregel in het gezag van de ouders in. In de meest vergaande vorm kan dat ertoe leiden, dat het kind duurzaam bij andere (pleeg)ouders opgroeit.
- Een kind dat uit huis is geplaatst krijgt binnen twee jaar duidelijkheid over waar het duurzaam opgroeit, bij de eigen ouders of in een ander gezin. De stabiliteit en veiligheid in de opvoeding van het kind prevaleert hier boven het recht van ouders om hun eigen kinderen op te voeden.
- Het is van groot belang dat ouders een goede balans bewaken tussen gezinsleven en werk. Bij een goede combinatie van arbeid en zorg hoeft arbeidsparticipatie niet ten koste te gaan van het belang van zorg- en opvoedingstaken. Het overheidsbeleid ondersteunt het vinden van een goede balans, in het bijzonder in de fase waarin er jonge kinderen zijn.

B Professionals

- Professionals spelen een cruciale rol in het jeugd- en gezinsbeleid. Immers werken met jeugd en gezin is mensenwerk. Of hulpverlening slaagt hangt voor een groot deel samen met de persoon van de professional.
- "Eén gezin, één plan", wordt de aanpak als er meerdere instanties bij een gezin betrokken zijn. Dit geldt voor alle situaties of het nu gaat om opvoeding, (jeugd)gezondheidszorg, jeugdzorg, onderwijs, wonen, werken, schulden of veiligheid. Zodra twee of meer hulpverleners bij een gezin betrokken zijn, moeten zij automatisch de handen ineen slaan om tot een gezamenlijke aanpak voor het gezin te komen, waarbij één van hen de coördinatie heeft.
- Als sprake is van ernstige opgroei- en opvoedingsproblematiek en/of kindermishandeling, wordt een gezin of een kind binnen de afgesproken normen geholpen. Indien sprake is van crisissituatie waarin een kind direct gevaar loopt wordt binnen 24 uur hulp geboden. Het kabinet heeft de sector gevraagd de maximale wachttijden tegen het licht te houden en nieuwe normen vast te stellen.

- Besluitvorming over de inzet van een kindbeschermingsmaatregel vindt altijd binnen twee maanden plaats. Bij spoedeisende zaken wordt het besluit binnen een week genomen en indien sprake is van crisis binnen 24 uur.
- Ouders en kinderen kunnen voor de verschillende soorten hulp terecht bij één loket.
- Instellingen die na elkaar met hetzelfde kind of gezin werken, maken gebruik van dezelfde informatie en hanteren dezelfde onderzoeken en vragenlijsten. Er worden geen extra onderzoeken, intakeformulieren, vragenlijsten gebruikt.
- De zorg komt naar zo nodig naar de kinderen en ouders toe. Ouders en kinderen worden niet steeds doorverwezen naar een andere plek, maar de zorg komt naar de “vindplek” van ouders en kinderen, bijvoorbeeld naar school, het Centrum voor Jeugd en Gezin, naar huis of naar het wijkcentrum.
- Scholen zijn verplicht leerplichtige leerlingen onderwijs te bieden. Dit geldt ook voor jongeren die vanwege plaatsing in een residentiële (gesloten) instelling of een justitiële jeugdinrichting tijdelijk in een andere regio hebben gewoond. Daarnaast zijn scholen verplicht om leerlingen binnenboord te houden.
- Parallel daaraan zijn Centra voor Jeugd en Gezin en jeugdzorginstellingen (open en gesloten jeugdzorg, instellingen voor licht verstandelijk gehandicapten en geestelijke gezondheidszorg) in een bepaald werkgebied verplicht om jongeren zorg te bieden.
- Het verblijf en de behandeling van de jongere in een instelling resulteert altijd in heldere afspraken over de nazorg: er is een plek op school of werk, er is een veilige plek om te wonen, eventuele gezinsleden zijn voorbereid op de thuiskomst, indien noodzakelijk is ambulante hulp geregeld.
- Bij psychische of verslavingsproblemen, of bij detentie van ouders, wordt er standaard gekeken of zij kinderen hebben en wordt er voor hen een passende oplossing gezocht, zoals opvang bij familie of in een pleeggezin.

C Jongeren

- Jongeren die overlast veroorzaken worden streng aangepakt. De aanpak richt zich op de hele omgeving van de jongere, dus ook het gezin, de school en, de vrienden. De aanpak is niet vrijblijvend en kan verplicht worden opgelegd.
- Voor probleemjongeren zonder zicht op opleiding of baan en die dreigen af te glijden naar de criminaliteit, worden campussen opgezet die zich richten op heropvoeding, op scholing en het krijgen van werk.
- Jongeren tot 18 jaar hebben een kwalificatie*plicht*, en volgen onderwijs, of werken, of doen een combinatie van beide. Als zij daar extra hulp bij nodig hebben, bv onderwijs-zorg-arrangementen, dan wordt die geboden.
- Steeds meer jongeren bewegen voldoende, en hebben een gezond lichaamsgewicht.
- Overmatig alcoholgebruik onder jongeren neemt af.
- Jongeren dragen bij aan de samenleving door vrijwilligerswerk, maatschappelijke stages (waaronder inburgeringsbuddy's), en participatie.
- In alle gemeenten worden jongeren betrokken bij besluitvorming over de leefbaarheid van de wijk.

D Overheden

- Gemeenten vervullen een cruciale rol in het jeugd- en gezinsbeleid als ‘hoeder’ van de ontwikkelingsvoorwaarden van kinderen. Zij maken nadere afspraken met de minister voor jeugd en gezin over de concrete bijdrage aan het programma voor jeugd en gezin. Hierbij gaat het, naast de Centra voor Jeugd en Gezin, om het signaleren en melden van kindermishandeling, onderdelen uit het gezinsbeleid, een kindvriendelijke leefomgeving en

- participatie van de jeugd. Idealiter via een wethouder, die expliciet verantwoordelijk is voor jeugd en gezin.
- Aan het eind van deze kabinetsperiode is er een landelijk dekkend netwerk van Centra voor Jeugd en Gezin. Het Elektronisch Kinddossier komt met ingang van 1-1-2008 beschikbaar en de Verwijsindex met ingang van 1-1-2009.
  - Gemeenten maken met de provincies/grootstedelijke regio's afspraken over de wijze waarop een goede samenwerking en afstemming (goede aansluiting van de ketens) wordt geborgd.
  - Het kabinet ondersteunt en stimuleert pilots op lokaal niveau waar nieuwe vormen van samenwerking tussen provincies en gemeenten worden ontwikkeld. Medio 2009 zal de balans worden opgemaakt over de ontwikkeling ten aanzien van het voorgaande, over de stroomlijning van de jeugdzorgketen en wordt bezien of nadere afspraken moeten worden gemaakt.
  - Provincies zetten stevig in op snelle en effectieve hulp voor jeugd en gezin. Het wegwerken van de wachtlijsten en het gebruik van effectieve interventies staan hierbij voorop. Daarnaast zetten de provincies in op de aanpak van kindermishandeling en de verbetering van de jeugdbescherming. Provincies hebben een belangrijke rol in het jeugdbeleid. Provincies zien er op toe dat ook binnen alternatieve opvoedingssituaties zoals pleeggezinnen en residentiële voorzieningen de vijf ontwikkelingsvoorwaarden centraal staan.
  - De Minister voor Jeugd en Gezin en provincies maken nadere afspraken over het realiseren van snelle en effectieve jeugdzorg, vereenvoudiging van de indicatiestelling(en), participatie door jeugdigen in de jeugdzorg, de aanpak van kindermishandeling en de verbetering van de jeugdbescherming en professionalisering.

3. Samen aan de slag: het werkprogramma

We weten wat we elk kind willen bieden in een goede opvoeding: gezond en veilig opgroeien, hun talenten kunnen ontwikkelen en plezier hebben, een steentje leren bijdragen aan de samenleving en goed voorbereid zijn op hun toekomst. Om dat te bereiken hebben we een ambitieus beeld geschetst met goede basisvoorzieningen voor gezond en veilig en met plezier opgroeien, waar jongeren meedoen in de samenleving, ongeacht culturele achtergrond. Maar ook met vroege signalering en snelle effectieve hulp bij problemen, dicht bij huis en eenvoudig beschikbaar voor ouders en kinderen, met het gezin als centraal punt, een aanpak via het model "Eén gezin, één plan", zonder ruimte voor vrijblijvendheid.

Om te kunnen zien hoe het ervoor staat en of we vooruitgang boeken moeten we zichtbaar maken hoe het met kinderen en gezinnen gaat. Dat gebeurt via de Jeugdmonitor die in het kader van Operatie Jong is ontwikkeld en 'de staat van de jeugd' zichtbaar maakt. Belangrijke indicatoren om te meten hoe het met kinderen en gezinnen gaat zijn bijvoorbeeld: % jeugdigen met overmatig drankgebruik, % jeugdigen dat wordt mishandeld, % jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel, % jeugdigen dat met de politie in aanraking komt, % jeugdigen dat vrijwilligerswerk doet en % jeugdigen van 18 – 24 jaar zonder startkwalificatie en niet naar school gaat.

Veel van deze indicatoren zijn uit te splitsen tot op het niveau van gemeenten en provincies en naar culturele achtergrond. Ieder kan dus vanuit zijn eigen resultaten uit de monitor, zijn eigen accenten leggen en zondig vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid het beleid bijsturen. De situatie van kinderen en gezinnen in Amsterdam is op onderdelen bijvoorbeeld wezenlijk anders dan in Bennekom, en vergt ook een andere aanpak.

We zullen de komende jaren met vele betrokkenen samen moeten werken, en elkaars inzet versterken om onze ambitie te verwezenlijken. Wat we gaan doen, staat geordend in 9 thema's, in deel II: het Werkprogramma. Dit programma is meteen een uitnodiging aan allen die met en voor jongeren werken, om mee te doen en een bijdrage te leveren: ouders, de jeugd zelf, professionals, overheden, wetenschappers. Alleen met gezamenlijke inzet kunnen we de ambitie waarmaken. Dat zijn we met elkaar verplicht aan de jeugd als geheel, en aan elk kind in het bijzonder.

Deel II: Het werkprogramma

1. *Het gezin op de kaart*

Waar gaat het om

In het gezin worden essentiële normen en waarden voorgeleefd en overgedragen aan volgende generaties. Het gezin vormt de basis om de vijf onderscheiden ontwikkelingsvoorwaarden voor een kind te creëren. Gezinnen hebben een belangrijke maatschappelijke rol: als kinderen in hun gezin de goede bagage meekrijgen voor de toekomst, heeft dat een positief effect op de samenleving als geheel.

Zeven van de tien ouders vindt opvoeden nu moeilijker dan vroeger (enquête NGR 2005). De overheid heeft tot taak om randvoorwaarden te scheppen zodat gezinnen goed kunnen functioneren en ouders in staat zijn hun verantwoordelijkheid voor zorg en opvoeding waar te maken. Zo moet de sociaal-economische basis van gezinnen voldoende zijn om een goede verzorging en een veilig klimaat te kunnen bieden. Daarbij is het goed kunnen combineren van arbeid en zorg van groot belang.

Resultaat:

- in 2009 ontvangen ouders een kindgebonden budget, vooruitlopend daarop ontvangen ouders in 2008 een bedrag per huishouden, ongeacht het aantal kinderen.

Wat gaan we doen

“Eén gezin, één plan” wordt de aanpak als er meer hulpverlenende instanties bij een gezin betrokken zijn. Als er meerdere problemen in een gezin zijn, moeten hulpverleners van elkaar weten wat ze doen. Ook moet één van hen de coördinatie van de zorg op zich nemen, zodat zowel de leden van het gezin als de hulpverleners één aanspreekpunt hebben die het overzicht heeft.

De eigen kracht van gezinnen en families zullen bij het beantwoorden van hulpvragen optimaal worden benut.

De hulp en steun bij opvoedingsvragen krijgen de ouders in de toekomst dichterbij in de buurt. De Centra voor Jeugd en Gezin zijn laagdrempelige voorzieningen in de buurt waar ouders advies en steun kunnen krijgen bij de opvoeding. Ouders worden gemotiveerd om hulp te aanvaarden. Als ouders niet in staat of bereid zijn hun kinderen een veilige en evenwichtige opvoeding te bieden, moet de overheid, in het belang van het kind, ingrijpen. Stabiliteit in opvoeding prevaleert boven het recht van ouders om eigen kind op te voeden.

Extra aandacht is er voor gezinnen die te maken krijgen met risicofactoren, zoals allochtone gezinnen die een grote culturele afstand tot de Nederlandse maatschappij hebben. Ook echtscheiding brengt veel tweeweg voor de ouders en de kinderen. Hierbij is extra inzet nodig.

Een aantal zaken is al in gang gezet. Het gaat dan in de eerste plaats om het wetsvoorstel inzake het ouderschapsplan (Kamerstukken II, 30 145) en het wetsvoorstel betreffende het kindgebonden budget (Kamerstukken II, 30 912). Dit laatste voorstel strekt ertoe aan ouders een inkomensafhankelijke tegemoetkoming in de kosten van kinderen te verstrekken. Het wettelijk recht op ouderschapsverlof wordt verlengd van 13 naar 26 weken per werknemer.

Wetgeving op het terrein van scheiding en omgang wordt ingevoerd. Om problemen bij kinderen in echtscheidingssituaties verder te beperken kan een aantal maatregelen worden genomen, zoals:

- a. versterken conflicthantering en opvoedkwaliteiten ouders tijdens samenleven en na scheiding;
- b. versterken (sociaal-psychologische) band tussen kind en uitwonende ouder;
- c. zwaarder wegen van het belang van het kind bij beslissingen in het kader van de scheiding;
- d. verzorgen van specifiek aanbod van hulpverlening voor kinderen (en hun ouders) met aan de scheiding gerelateerde problemen.

De Centra voor Jeugd en Gezin zullen de opvoedondersteuning, signalering van problemen van kinderen rond scheiding en mogelijk ook omgangsbegeleiding oppakken. Daarnaast wordt ingezet op voorlichting en de kwaliteit van het hulpaanbod.

Voor een verdere adequate invulling van het gezinsbeleid wordt dit najaar een inhoudelijk debat georganiseerd, onder meer over de verantwoordelijkheid van ouders, de opvoeding in het gezin en de legitimatie van de overheid om hierin in te grijpen, de maatschappelijke functie van het gezin en 'laat ouderschap'¹. Ook zal worden bezien hoe arbeid en zorg beter gecombineerd kunnen worden, waarbij het belang van het kind leidend is bij het vinden van het juiste evenwicht tussen het opvoeden, het verwerven van inkomen en ontplooiing van beide ouders. Tevens gaan we bekijken of nadere maatregelen op het terrein van kinderalimentatie en inkomensbeleid/kindgerelateerde regelingen nodig zijn. Wat het laatste betreft kan in ieder geval worden gedacht aan financiële ondersteuning bij informele kinderopvang, ontheffing van de sollicitatieplicht voor alleenstaande bijstandsgerechtigde ouders met kinderen tot 5 jaar en financiële ondersteuning van alleenverdieners huishoudens met een chronisch ziek of gehandicapt kind of pleegkind. Daarnaast komt er meer bijstand in natura voor gezinnen met kinderen, gericht op de (reductie van) kosten voor schoolgaande kinderen (te denken valt aan computers, vervoer, sport en cultuur). In 2008 zal de kern van het gezinsbeleid worden gepresenteerd in een Gezinsnota.

Wat gaan we doen:

- wetsvoorstel kindgebonden budget.
- invoering ouderschapsplan en aandacht voor schadelijke gevolgen voor kind bij echtscheiding.
- verkenning aanvullende maatregelen op terrein inkomensbeleid/kindgerelateerde regelingen zoals ontheffing sollicitatieplicht alleenstaande bijstandsgerechtigde ouders met kinderen tot 5 jaar, en ondersteuning voor alleenverdieners huishoudens met een chronisch ziek of gehandicapt kind of pleegkind.
- zorgen voor een laagdrempelig en dicht in de buurt advies bij opvoedingsvragen.
- het wettelijk recht op ouderschapsverlof wordt verlengd van 13 naar 26 weken per werknemer.

---

¹ Zie het signalement van de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg (RVZ) 'uitstel van ouderschap: medisch of maatschappelijk probleem?'.
1

2. Opgroei- en opvoedingsondersteuning in de buurt

Waar gaat het om

Alle kinderen moeten gezond en voorspoedig kunnen opgroeien in een veilige omgeving. En alle ouders, ook die geen problemen hebben, moeten met alle mogelijke opvoedvragen én voor hulp terecht kunnen bij een herkenbaar en laagdrempelig punt in de buurt. Dat geldt ook voor de jeugd. Professionals die veel met kinderen en gezinnen werken moeten alert zijn en vroegtijdig signaleren of gezinnen hulp nodig hebben: kinderen mogen niet in de knel raken. Betere samenwerking, informatie-uitwisseling en coördinatie van hulp en zorg door en tussen instanties is hierbij cruciaal: één gezin, één plan. Als meerdere organisaties bij een gezin betrokken zijn, moet er één plan komen waarin wordt vastgelegd wie verantwoordelijk is voor de coördinatie van zorg. Hiervoor zullen de volgende zaken, die inmiddels in gang zijn gezet, worden gerealiseerd:

- Centra voor Jeugd en Gezin
- Zorg- en Adviesteams
- Verwijsindex, Elektronisch Kinddossier en Helpdesk privacy

2.1. Centra voor Jeugd en Gezin

Conform het coalitieakkoord en het beleidsprogramma van het Kabinet wordt in het project Kansen voor kinderen de totstandkoming van Centra voor Jeugd en Gezin met kracht ter hand genomen. Deze Centra zijn voor ouders, kinderen én jongeren (-9 maanden tot 23 jaar) een herkenbaar en laagdrempelig centraal punt voor opgroei- en opvoedvragen, adequate en passende hulp, en coördinatie van die hulp. De centra zijn er voor álle ouders, kinderen en jongeren, niet alleen voor probleemgezinnen. Want opvoeden en opgroeien is leuk, maar soms ook lastig. De Centra zijn ook een centraal punt voor professionals bij vroegtijdige signalering. De Centra brengen diverse instanties en functies samen die nu nog teveel langs elkaar heen werken. Het is dus nadrukkelijk niet de bedoeling een extra (bureaucratische) laag aan te brengen. De toegevoegde waarde staat voorop.

Het Centrum voor Jeugd en Gezin is van de wijk. Elk centrum moet inspelen op de wensen en behoeften van de betreffende wijk. Het basismodel voor de Centra voor Jeugd en Gezin bestaat uit de vijf functies van het preventief jeugdbeleid uit de Wet maatschappelijke ondersteuning en het basistakenpakket van de jeugdgezondheidszorg uit de Wet collectieve preventie volksgezondheid. Hieronder vallen opvoedondersteuning en gezinscoaching. Een goed voorbeeld van opvoedingsondersteuning zijn de activiteiten van Home-Start voor ouders met jonge kinderen. De vrijwilligers van Home-start bezoeken de gezinnen wekelijks en spelen dan flexibel in op de concrete behoefte van het gezin op dat moment. Dus geen standaardpakket.

De bijdrage van de jeugdgezondheidszorg in het Centrum voor Jeugd en Gezin garandeert dat de ontwikkeling van het kind gedurende de levensloop gevolgd kan worden. Integrale jeugdgezondheidszorg draagt hieraan bij. Ook een actieve, niet vrijblijvende aanpak door inzet van bemoeizorg en samenwerking met bijvoorbeeld schuldhulpverlening, zoals dit gebeurt in de wijk Hatert in Nijmegen levert goede resultaten op.

In het basismodel maakt elk Centrum een schakel met de bureaus jeugdzorg en de scholen. Met de gemeenten is afgesproken dat zij bevorderen dat de bureaus jeugdzorg als voorpost in het Centrum voor Jeugd en Gezin functioneren. In Zaanstad zijn hiermee al goede ervaringen opgedaan; een medewerker van het bureau jeugdzorg is daar samen met een collega van de jeugdgezondheidszorg actief in de wijk.

Met betrekking tot het onderwijs kan door deelname aan de Zorg- en Adviesteams een goede verbinding worden gemaakt.

Het is aan de gemeenten om op basis van lokaal maatwerk te bepalen welke andere instanties en functionaliteiten aan de Centra worden toegevoegd of waarmee afstemming wordt bereikt. Daarbij wordt gedacht aan samenwerking met eerstelijnsgezondheidszorg (o.a. huisarts, kraamzorg en verloskunde), voorzieningen voor voor- en vroegschoolse educatie, het onderwijs, jeugd-ggz, het jeugdloket werk en inkomen, sociale dienst en schuldsanering, politie en justitie, veiligheidshuizen, en voorzieningen in de wijk, zoals brede scholen, jeugd- en jongerenwerk, straathoekwerk, kerken en moskeeën enzovoort.

Door Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)-programma's in peuterspeelzalen, kinderopvanginstellingen of in scholen worden bij jonge kinderen taalachterstanden aangepakt, zodat zij met zo min mogelijk of helemaal geen taalachterstand naar de basisschool kunnen gaan. Het tijdig signaleren van een mogelijke taalachterstand is van groot belang.

Kinderen die taalstimulering nodig hebben moeten goed bereikt worden. In het Bestuursakkoord is afgesproken dat Rijk en gemeenten hierin zullen samenwerken. Verder worden met de G4 en een aantal plattelandsgemeenten, zoals in Oost-Groningen, acties ondernomen om de kinderen met een taalachterstand, op het gewenste taalniveau te krijgen.

Daarbij wordt ingezet op een verbetering van de werving en toeleiding van deze doelgroep naar VVE-voorzieningen. Een belangrijk onderdeel daarvan is meer informatie verstrekken over de Voor- en Vroegschoolse Educatie. Bij veel (allochtone en autochtone) ouders bestaat onvoldoende kennis over de instellingen die VVE-programma's aanbieden in de buurt. Maar ook over de kansen die deze voorzieningen bieden voor de ontwikkeling van hun kinderen. Verder wordt de komende jaren fors ingezet op het verbeteren van de kwaliteit van VVE.

Bij dit alles zijn op gemeentelijk niveau inspanningen nodig van alle partners in de Onderwijs- Jeugdketen op het gebied van opvang, zorg, welzijn en ontwikkeling van jonge kinderen: welzijnsinstellingen, consultatiebureaus en Centra voor Jeugd en Gezin, kinderopvanginstellingen, peuterspeelzalen en basisscholen.

Door de Centra voor Jeugd en Gezin wordt het jeugdbeleid voor ouders, kinderen én mensen die met kinderen werken, beter herkenbaar en toegankelijk. Er wordt speciale aandacht besteed aan de randvoorwaarden om ook allochtone gezinnen optimaal te bereiken. Het gaat dan bijvoorbeeld om personeel dat een brugfunctie naar deze gezinnen kan vervullen en geschikte methodieken voor de verschillende allochtone doelgroepen.

Met de VNG is afgesproken dat over vier jaar het basismodel Centrum Jeugd en Gezin landelijk dekkend werkt. Consultatiebureaus kunnen een goede basis vormen voor de realisering van een Centrum in een gemeente en/of een wijk. Een aantal gemeenten heeft al prachtige initiatieven gerealiseerd. In 2008 worden in aansluiting hierop de eerste Centra gerealiseerd.

Het Kabinet kiest ervoor om naast de ontwikkelingen rond de Centra in de zeven grootste gemeenten, aan te sluiten bij de 40 wijken-aanpak. In deze gemeenten en wijken wonen relatief veel risicjongeren en -gezinnen. Dorpen en platteland mogen echter niet vergeten worden, ook in klein regionaal verband moeten Centra voor Jeugd en Gezin van de grond komen.

Resultaat:

- 2011: de Centra voor Jeugd en Gezin werken landelijk dekkend en de relevante geldstromen zijn gebundeld.
- 2011: kinderen, jongeren en hun ouders worden snel en goed ondersteund.

Wat gaan we doen

De vorming van de Centra voor Jeugd en Gezin vindt plaats onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de gemeenten². Hieronder valt ook het maken van afspraken over de coördinatie van zorg. Dit sluit aan bij het advies van Commissaris Jeugd- en Jongerenbeleid, de heer Van Eijck om de bestuurlijke verantwoordelijkheid en de uitvoering van het jeugdbeleid zoveel mogelijk op gemeentelijk niveau neer te leggen, dicht bij het kind en het gezin. De Centra voor Jeugd en Gezin maken opgroei- en opvoedingondersteuning in de buurt mogelijk.

Om deze verantwoordelijkheid waar te kunnen maken investeren het kabinet en de gemeenten een bedrag oplopend tot € 220 miljoen in 2011 extra in preventief jeugdbeleid, waarvan € 200 mln voor de Centra voor Jeugd en Gezin, en € 20 miljoen voor het Elektronisch Kinddossier en de Verwijsindex. Met de al bestaande middelen voor de jeugdgezondheidszorg, de motie Verhagen, de impuls Opvoedondersteuning en de middelen Opvoeden in de Buurt is hiermee in totaal vanaf 2011 € 441 miljoen beschikbaar voor de Centra voor Jeugd en Gezin (inclusief Elektronisch Kinddossier en Verwijsindex), buiten de middelen die reeds deel uitmaken van het Gemeentefonds.

Met deze extra middelen wordt via de Centra voor Jeugd en Gezin de opvoed- en gezinsondersteuning geïntensiveerd, zodat problemen worden voorkomen of in een vroeg stadium worden opgelost. Belangrijk is dat de middelen die beschikbaar komen voor de Centra, ook daadwerkelijk worden besteed aan hulp en ondersteuning, en niet aan gebouwen en stenen.

De middelen die op dit moment over verschillende financieringsstromen zijn verdeeld, worden gebundeld in een brede doeluitkering. Deze doeluitkering wordt als decentralisatie-uitkering overgeheveld naar het Gemeentefonds op het moment dat sprake is van een landelijke dekking van de Centra voor Jeugd en Gezin.

Het basismodel Centrum voor Jeugd en Gezin zal wettelijk worden verankerd. Overigens laten lokale initiatieven zien dat binnen de bestaande kaders en wettelijke bevoegdheden het organiseren van betere en effectievere samenwerking in de jeugdketen zeer goed mogelijk is. In overleg met alle betrokken partijen wordt gewerkt aan een implementatieplan voor de komende jaren. In dit plan zal worden ingegaan op de uitwerking van het basismodel voor Centra voor Jeugd en Gezin en het daarvoor benodigde wettelijk en financieel kader.

Specialistische vormen van zorg die niet op gemeentelijk niveau kunnen worden georganiseerd, blijven onder verantwoordelijkheid van de provincie. De werking van de jeugdzorg zal echter sterk moeten verbeteren. Dit is eveneens een speerpunt voor de komende jaren.

Met de VNG is geconstateerd dat de samenwerking tussen gemeenten en provincies verder versterkt moet worden.

Gemeenten en provincies maken afspraken over de wijze waarop een goede samenwerking en afstemming wordt geborgd. Het Kabinet ondersteunt en stimuleert daartoe pilots op lokaal niveau, waarin nieuwe vormen van samenwerking tussen provincies en gemeenten worden ontwikkeld. Medio 2009 zal de balans opgemaakt worden over de ontwikkeling van de stroomlijning van de jeugdzorgketen, waarbij gekeken wordt of nadere afspraken moeten worden gemaakt.

---

² Gemeenten hebben op grond van de Wmo (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) en de Wcpv (Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid) reeds de verantwoordelijkheid voor de taken die in het basismodel zijn opgenomen

Wat gaan we doen:

- Samen met de gemeenten werken aan de totstandkoming van een landelijk dekkend netwerk van Centra voor Jeugd en Gezin. De provincies sluiten hier met hun Bureaus Jeugdzorg en hulpaanbod nauw op aan.
- Aan de reeds beschikbare middelen voor de Centra Jeugd en Gezin wordt 220 miljoen toegevoegd in 2011, waarvan 20 miljoen bestemd is voor het Elektronisch Kinddossier en de Verwijsindex. Totaal is daarmee 441 miljoen beschikbaar voor de realisering van de Centra Jeugd en Gezin. (Bestuursakkoord met de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten)

2.2. Interdisciplinaire samenwerking

Waar gaat het om

De operatie Jong heeft ons geleerd dat interdisciplinaire samenwerking tussen alle instellingen die met en voor kinderen werken altijd nodig is. De principes van "Eén gezin, één plan" zijn alleen haalbaar als instellingen goed met elkaar samenwerken.

In de Zorg- en Adviesteams (ZAT's) zijn de afgelopen jaren goede ervaringen opgedaan met multidisciplinaire samenwerking. ZAT's zijn multidisciplinaire overleggen waarin professionals uit verschillende domeinen zoals leerlingbegeleiding, (school) maatschappelijk werk, jeugdgezondheidszorg, jeugdzorg, leerplicht en politie structureel samenwerken en resultaatgerichte afspraken maken over de jeugdige bij wie (vermoedens van) emotionele, gedrags-, ontwikkelings- en/of schoolproblemen zijn geconstateerd.

Niet vrijblijvende afspraken over snelle en adequate hulp voor elk kind of jongere vormen de basis van elk overleg van een ZAT. Het kan hierbij gaan om de inzet van opvoedingsondersteuning, maar ook om (zwaardere vormen van) jeugdzorg of vormen van nazorg aan jongeren op wie een justitiële straf of maatregel is toegepast. De meerwaarde van een ZAT zit vooral in het feit dat de zorg meteen en op de juiste plaats wordt ingezet. Het is niet de bedoeling dat de leerling of zijn oudersodeloos naar een andere locatie worden doorverwezen voor een eerste gesprek met bijvoorbeeld Centrum voor Jeugd en Gezin of bureau jeugdzorg.

De ZAT's hebben het tot nog toe het nodige opgeleverd. Maar ook hier geldt dat de vrijblijvendheid voorbij is. Het kabinet spreekt de gemeente aan om te komen tot 100% dekking van Zorg- en Adviesteams voor alle leeftijdsgroepen.

De uitvoerende regie ligt voor de leeftijdsgroep vanaf 4 jaar vaak bij het onderwijs. De ontwikkeling van multidisciplinair overleg voor de leeftijdsgroep tot 4 jaar vraagt nog speciale aandacht. Voor het initiëren van het overleg voor deze groep lijkt voor de Centra voor Jeugd en Gezin een natuurlijke rol weggelegd.

Resultaat:

2011: 100% dekking van Zorg- en Adviesteams voor alle leeftijdsgroepen.

Maatregelen

De Zorg- en Adviesteams zorgen voor een goede afstemming tussen hulpverleners en een tijdige en adequate aanpak. Zij zullen vanuit de rijksoverheid blijvend worden ondersteund. In 2008 wordt aan de hand van de uitkomsten van de pilot Intensivering Kwaliteit Zorg- en Adviesteams bepaald wat verder nodig is om de kwaliteit van deze overlegvorm verder te verbeteren. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de noodzaak van interculturele expertise.

De Centra voor Jeugd en Gezin die worden opgericht of in oprichting zijn, moeten zo snel mogelijk een relatie opbouwen met de onderwijssector via met name de Zorg en Adviesteams. Samen met betrokken partijen zal de komende tijd verkend worden hoe Zorg- en Adviesteams en de Centra voor Jeugd en Gezin elkaar kunnen versterken om snelle en adequate hulp voor kinderen en jongeren te garanderen.

Wat gaan we doen:

- 2007: ontwikkeling van handreikingen voor de samenwerking tussen Centra voor Jeugd en Gezin en Zorg- en Adviesteams.
- 2007-2008: stimulering van de vorming en kwaliteitsverbetering van Zorg- en Adviesteams.

2.3. Verwijsindex risicjongeren, Elektronisch Kind Dossier en Helpdesk Privacy Jeugd en Gezin

Waar gaat het om

Het tijdig en integraal aanpakken van (beginnende) problemen begint met een goede signalering. Een voorwaarde hierbij is het gedegen uitwisselen en overdragen van informatie. Om dit te ondersteunen zijn de ontwikkeling van het Elektronisch Kind Dossier in de jeugdgezondheidszorg en van de Verwijsindex risicjongeren essentieel.

De Verwijsindex risicjongeren brengt instellingen uit de sectoren (jeugd)zorg, onderwijs, werk en inkomen en justitie, die risico's bij een jeugdige signaleren, bij elkaar. Komt er in één van de domeinen een risicosignaal over een jongere, dan wordt deze gemeld in de verwijsindex. Deze melding bevat identificatiegegevens van de jongere en de contactgegevens van de melder. De melding bevat dus geen inhoudelijke informatie. Ontvangt de Verwijsindex twee of meer meldingen over één jongere dan is er een 'match' en gaat er een (actief) signaal naar de meldende instanties toe. Met dit signaal ontvangen de melders elkaars contactgegevens, zodat ze contact op kunnen nemen om de hulpverlening af te stemmen.

Een belangrijk uitgangspunt bij het ontwikkelen van de Verwijsindex risicjongeren is dat het systeem de lokale werkwijze ondersteunt en daarom wordt ingericht op de lokale wijze van samenwerking. Afhankelijk van lokale omstandigheden kan de gemeente bepalen waar de coördinatie van de Verwijsindex en de daarmee samenhangende samenwerkingsafspraken over de melding van signalen komt te liggen.

De Verwijsindex risicjongeren is een landelijke ICT-toepassing die de koppeling van decentrale systemen mogelijk maakt. Bovengemeentelijke uitwisseling is belangrijk omdat de leefwereld van een jongere zich soms uitstrekt over meerdere gemeenten en het werkgebied van sommige instellingen zich uitstrekt over meerdere gemeenten. Ook maakt de Verwijsindex het mogelijk om jongeren in geval van verhuizing te volgen.

Het Elektronisch Kind Dossier is een landelijk systeem voor de automatisering van de huidige papieren dossiers in de jeugdgezondheidszorg. Het dossier maakt het mogelijk risico's sneller te signaleren en kinderen te volgen in risicovolle omstandigheden. Doordat de jeugdgezondheidszorg behoort tot de basistaken van de Centra voor Jeugd en Gezin, is het gebruik van het Elektronisch Kind Dossier binnen de Centra geborgd.

Het Elektronisch Kind Dossier komt vanaf 2008 in een eerste fase beschikbaar voor instellingen in de jeugdgezondheidszorg. In een tweede fase wordt de koppeling gemaakt met ent-administratie en verloskunde. Een derde fase maakt de aansluiting op de landelijke zorginfrastructuur mogelijk, waardoor bijvoorbeeld huisartsen inzicht in het Elektronisch Kind Dossier kunnen krijgen.

Beide systemen (de Verwijsindex risicjongeren en het Elektronisch Kind Dossier) helpen om een goede ondersteuning van jeugdigen en gezinnen mogelijk te maken. Signalen vanuit het Elektronisch Kind Dossier zullen op termijn aan de verwijsindex worden afgegeven. Met het gebruik van het Elektronisch Kind Dossier en de Verwijsindex zal een stevige basis worden gelegd voor de informatievoorziening van het Centrum voor Jeugd en Gezin en een goede informatie-uitwisseling over (risico) kinderen, jongeren en gezinnen.

Naast het ter beschikking stellen van de ICT-toepassing Verwijsindex risicjongeren zullen hulpmiddelen ter beschikking worden gesteld aan gemeenten, zoals modellen voor een samenwerkingsconvenant en een privacyprotocol voor de verschillende sectoren. Hierbij wordt samengewerkt met de rijksbrede Helpdesk Privacy Jeugd en Gezin.

De Helpdesk Privacy Jeugd en Gezin heeft primair als doel uitvoeringsinstanties te ondersteunen bij de beantwoording van privacyvragen die zich voordoen en mogelijkheden te verkennen van gegevensuitwisseling. Instanties doen soms een beroep op het argument dat de privacy het uitwisselen van beschikbare informatie niet toestaat, terwijl blijkt dat er binnen de huidige regelgeving vaak aan de benodigde zorgvuldigheidsvereisten wordt voldaan.

Resultaat:

- het Elektronisch Kind Dossier is met ingang van 1-1-2008 beschikbaar en de Verwijsindex met ingang van 1-1-2009.
- vanaf 2009 zal de hele jeugdgezondheidszorg, inclusief de Centra voor Jeugd en Gezin, het Elektronisch Kind Dossier gebruiken.

Wat gaan we doen

Voor het ontwikkelen en beheren van het Elektronisch Kind Dossier is subsidie verleend aan de Stichting EKD.NL. Deze is opgericht door GGD-NL en Actiz. De Stichting ondersteunt ook de uitvoerende jeugdgezondheidsinstellingen bij het implementeren van het Elektronisch Kind Dossier. Voor het Elektronisch Kind Dossier en de verwijsindex wordt een bedrag oplopend tot structureel € 20 miljoen in 2011 beschikbaar gesteld. Voor het verplicht gebruik van het Elektronisch Kind Dossier en de landelijke invoering van de verwijsindex is wetgeving noodzakelijk. Het ICT-systeem voor de verwijsindex is gereed en getest. In de tweede helft van 2007 wordt gestart met een proeftuin van gemeenten. In 2009 komt de verwijsindex beschikbaar.

Wat gaan we doen:

- wettelijke verankering van het Elektronisch Kind Dossier en de Verwijsindex.
- ontwikkeling landelijke richtlijn voor privacy.

3. Jeugdcultuur: gezond en meedoen

Kinderen moeten gezond opgroeien; in een gezonde, veilige omgeving, gezond eten, voldoende bewegen, niet roken, geen drugs gebruiken en geen alcohol drinken. Voor hun eigen welzijn maar ook om actief deel te kunnen nemen aan de samenleving. Een samenleving waarvoor zij later verantwoordelijk zijn. Ouders zijn mede bepalend in het ontwikkelen van een gezonde leefstijl. Jonge kinderen zijn voor gezondheid, hygiëne, en goede voeding afhankelijk van hun ouders. Gezond opvoeden is dan ook de basis voor een gezonde leefstijl.

Daarnaast willen we ook dat de jeugd meedoet, zich verantwoordelijk en betrokken voelt voor de samenleving. Democratisch burgerschap is immers eveneens een belangrijk opvoedingsdoel, zo werd recent nog eens benadrukt in het WRR-rapport "Bouwstenen voor betrokken jeugdbeleid" van april 2007.

Het gaat om twee dingen:

- Gezonde leefstijl
- Jeugdparticipatie

3.1. Gezonde leefstijl

Waar gaat het om?

Met de meeste jongeren gaat het in allerlei opzichten over het algemeen redelijk tot goed. Maar de jeugd van tegenwoordig leeft niet altijd even gezond. Heel wat jongeren roken, drinken te jong, te vaak en te veel alcohol, experimenteren met of gebruiken regelmatig drugs, vrijen onveilig, eten ongezond, en bewegen onvoldoende. Vast staat dat overgewicht onder de jeugd thans epidemische vormen aanneemt waardoor de kans op een reeks van (chronische) ziekten zoals diabetes type 2 fors toeneemt. Overgewicht doet zich ook voor bij jonge kinderen.

Uit onderzoek blijkt dat de leeftijd waarop jongeren hun eerste seksuele ervaring hebben opschuift: 10% van de 11-13 jarige vmbo'ers heeft al seks gehad (bron: Rutgers Nisso groep). Deze groep is kwetsbaar voor grensoverschrijdend risicogedrag en invloed van loverboys. Daarbij is steeds vaker sprake van grensoverschrijdend gedrag dat zich uit in seksfeesten of het veroorzaken van overlast (zoals intimiderend gedrag).

Ouders vinden opvoeden nu moeilijker dan vroeger en maken zich zorgen over wat hun kinderen te zien krijgen en wat ze mee krijgen op het gebied van seksuele moraal.

Kortom, jongeren 'investeren' in toekomstige ongezondheid. De gezondheids- en veiligheidsrisico's voor henzelf en anderen nemen toe. Om dit tijt te keren is het zaak er in een zo vroeg mogelijk stadium iets aan te doen.

Resultaat:

Het aantal jongeren met een gezonde leefstijl is in 2011 toegenomen. Het gaat hierbij om een combinatie van onder meer voldoen aan de beweegnorm, niet roken en minder alcoholgebruik.

Wat gaan we doen

Gezond eten en bestrijding obesitas

In de eerste plaats is het een verantwoordelijkheid van de ouders ervoor te zorgen dat kinderen gezond opgroeien. Ouders geven lang niet altijd het goede voorbeeld. Zo zijn er nog steeds ouders die hun kinderen laten meeroken, die zelf te veel drinken, die geen gezonde maaltijden bereiden en die onvoldoende sporten en bewegen.

Dit zijn zorgelijke ontwikkelingen die om een actieve inzet vragen van de overheid, maar ook van scholen en van de jeugdgezondheidszorg, huisartsen en maatschappelijk werk. De juiste voorlichting aan ouders over gezond eten en drinken begint al voor en tijdens de zwangerschap en de eerste

kinderjaren. Waar gesignaleerd wordt dat kinderen niet gezond opgroeien, en ouders dus hun opvoedingsverantwoordelijkheid niet goed waarmaken, moeten zij daarop worden gewezen en worden aangezet tot het aanleren van een gezondere opvoedingsstijl. Voorbeelden: zorgen dat een kind ontbijt voor het naar school gaat of zorgen dat een diëtiste hulp biedt als kleine kinderen al veel te dik blijken. Het gaat erom om in een vroeg stadium problemen op te pakken.

Sport en bewegen

Naast gezond eten is ook voldoende bewegen belangrijk voor een gezonde leefstijl. Kinderen moeten op jonge leeftijd leren om voldoende te bewegen. Sport is een belangrijke inspiratiebron, maar sport kan ook veel betekenen voor het aanleren van onderlinge betrokkenheid, samen spelen en delen en wederzijds respect. Daarom voert het Kabinet een actief beleid op het gebied van sport en bewegen, met speciale aandacht voor de jeugd.

Allochtone jongeren, in het bijzonder allochtone meisjes, sporten minder vaak dan autochtone jongeren. Met het programma "Meedoen allochtone jeugd door sport" dat van 2007-2010 loopt, proberen we allochtone kinderen meer aan het sporten te krijgen. Sportverenigingen werken ook samen met de bureaus jeugdzorg in zogenaamde sport-zorgtrajecten. De effectiviteit van deze zorgtrajecten wordt onderzocht.

Maar sport is zeker niet de enige mogelijkheid om te bewegen. Het 'gewone' buiten spelen, lopen, fietsen etc. moet meer dan nu onderdeel van het dagelijkse leven worden; dat is essentieel. Jongeren moeten daarom veilig te voet of met de fiets overal naar toe kunnen. De openbare ruimte moet zò worden ingericht dat het voor jongeren ook gemakkelijk is om meer te bewegen of te spelen en dat ook veilig te kunnen doen zonder onaanvaardbare risico's voor letsels door (vermijdbare) ongevallen. Het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB) geeft een grote impuls aan sport en bewegen. In dit kader wordt ook verkend of het mogelijk is om de Centra voor Jeugd en Gezin een rol te geven bij doorverwijzing naar sport- en beweegactiviteiten.

Alcohol, drugs, tabak

In het kader van het Belastingplan 2008 worden de alcohol en tabacs-accijns verhoogd. Om het overmatig alcoholgebruik door jongeren aan te pakken is strenger toezicht nodig op het verbod op verkoop aan minderjarigen. Er komen pilot-projecten met intensieve controle van leeftijdsgrenzen door de gemeenten en de politie. Daarbij stelt het kabinet gemeenten in staat op basis van eigen afwegingen, de leeftijdsgrens rond de verkoop (en wellicht in de toekomst het bezit) van alcohol te verhogen van 16 naar 18 jaar.

Onderzocht zal worden of er in Europees verband belemmeringen zijn om de verkoop van breezers in de supermarkt te verbieden. Om het 'indrinken' tegen te gaan, gaan de branche, gemeenten, ouders en jongeren in gesprek over de sluitingstijden van horecagelegenheden. In Groningen is gebleken dat ook de politie een belangrijke rol kan spelen. Door nadrukkelijk aanwezig te zijn in het uitgaansgebied en zo aanwezig te zijn bij het 'indrinken' en het consequent geven van boetes worden jongeren weerhouden om opnieuw (teveel) te drinken.

Deze maatregelen zullen het tabak- en alcoholgebruik door zowel volwassenen als ook jongeren voor een belangrijk deel negatief beïnvloeden.

Mediawijsheid

Een bijzonder aspect van een gezonde leefstijl komt voort uit de 'digitalisering' van de samenleving. De jongere van tegenwoordig wordt wel beschouwd als een *digital native*: lid van de eerste generatie die niet beter weet dan dat er overal en altijd media, ict en internet is. Die nieuwe leefwereld brengt voor de jongere en de omgeving nieuwe uitdagingen. Ouders moeten weten wat hun kinderen op internet kunnen vinden en hoe ze hen daarbij het beste kunnen begeleiden.

Centraal staat ook de vraag over welke kennis, vaardigheden en mentaliteit jeugdigen moeten beschikken om zich bewust, kritisch en actief te kunnen bewegen in de complexe, veranderlijke, gedigitaliseerde wereld waarin media grote invloed heeft op gedrag en omgangsnormen. Daarbij gaat het zowel om het 'wapenen' tegen risico's (bijvoorbeeld spam, hackers, kinderlokken op MSN en radicalisering) als om het benutten van kansen (interactiviteit, betere benutting van diensten, economische kracht).

Kinderen kunnen door media-educatie leren kritisch te kijken naar wat hen wordt voorgeschoteld. In overleg met organisaties die zich nu al bezighouden met mediawijsheid worden voorbereidingen getroffen om te komen tot een organisatie waarmee een gezonde digitale levensstijl gestimuleerd kan worden.

In het najaar van 2007 verschijnt de Preventievisie. In dat kader wordt onderzocht welke concrete maatregelen op het gebied van voeding, bewegen, alcohol, drugs en tabak, een bijdrage kunnen leveren aan een gezonde leefstijl van jongeren. Het vaker en op jongere leeftijd voorkomen van grensoverschrijdend seksueel gedrag is zorgelijk. Daarom gaan we, in het kader van een 'gezonde' jeugdcultuur, met deskundigen en ouders na hoe dit komt, en wat er aan gedaan kan worden om dit gedrag, dat ernstige risico's met zich meebrengt voor een gezonde ontwikkeling te voorkomen.

Wat gaan we doen:

- Actieve benadering met advies en opvoedingshulp van ouders, indien gezondheid van (jonge) kinderen door ongezonde opvoedingsstijl in gevaar komt.
- in het kader van het Belastingplan 2008 worden de alcohol- en tabaksaccijns verhoogd.
- de achterblijvende sportdeelname van de allochtone jeugd wordt ingelopen door het programma 'Meedoen allochtone jongeren door sport' in de periode 2007 – 2010.
- Samen met de minister van VWS concreet gevolg geven aan de Preventie-visie.
- Aanpak overmatig alcoholgebruik door jongeren.

3.2. Jeugdparticipatie

Jongeren moeten, ongeacht culturele achtergrond of beperking, in staat zijn om mee te denken en mee te beslissen en vooral mee te doen in Nederland. Dit moet geen uitzondering zijn, maar regel. Volwassenen kunnen niet altijd denken en leven zoals jongeren, daarom dient zoveel mogelijk gebruik gemaakt te worden van de kracht van jongeren zelf om andere jongeren te stimuleren en te motiveren en waar nodig aan te spreken.

Goede voorbeelden van hoe jongeren (kunnen) meedoen in de samenleving zijn: lokale jongerenraden, wijkevenementen (georganiseerd door jongeren), verrichten van vrijwilligerswerk, debatteren over discriminatie en intolerantie bijvoorbeeld door 'hiphop-battles' waar jongeren met elkaar de strijd aangaan in rapteksten. Maar ook meedoen in het gezin is van belang.

Maatschappelijke stages zijn een belangrijke aanvulling hierop. Met deze stages wordt primair beoogd dat alle jongeren tijdens hun schooltijd kennis maken met en een bijdrage leveren aan de samenleving. Het is de intentie om de maatschappelijke betrokkenheid, sociale integratie en het besef van waarden en normen te vergroten, actief burgerschap en het nemen van verantwoordelijkheid voor de samenleving te stimuleren.

Resultaat:

In 2011 doen alle jongeren in het voortgezet onderwijs een maatschappelijke stage door bijvoorbeeld een vorm van vrijwilligerswerk.

Wat gaan we doen

Jongeren zelf spelen hierbij uiteraard een belangrijke rol, voor een groot deel bepalen zij immers zelf hun eigen leefcultuur. Ook activiteiten van jongerenorganisaties als de Nationale Jeugdraad, het LAKS, JOB en allochtone jongerenorganisaties dragen hieraan bij. Gezien het belang dat jongeren zich al op jonge leeftijd betrokken voelen bij de maatschappij, willen we dat stimuleren.

In overleg met jongerenorganisaties en ongeorganiseerde jongeren zal verkend worden hoe jeugdparticipatie bevorderd kan worden en hoe daarbij optimaal gebruik kan worden gemaakt van de goede voorbeelden (de positieve kant/elementen van de jeugdcultuur) die er al zijn. Hiertoe zal ik in ieder geval twee keer per jaar overleg hebben met de Nationale Jeugdraad.

Het kabinet zet in op het doen van een maatschappelijke stage door elke jongere. De komende jaren wordt het aantal leerlingen dat een stage volgt en het aantal stageplaatsen gefaseerd uitgebouwd. Vertrekpunt daarvoor zijn de ruim 400 scholen voor voortgezet onderwijs die nu reeds een maatschappelijke stage aanbieden. In samenspraak met de verschillende betrokken sectoren en partijen wordt een implementatieplan opgesteld.

Met de komst van de Wet Maatschappelijk Ondersteuning is op het terrein van jeugdparticipatie ook een belangrijke rol voor gemeenten weggelegd. Jongeren moeten de gemeenten weten te vinden maar andersom geldt hetzelfde: gemeenten moeten lokale jongeren(organisaties) betrekken bij specifieke besluitvorming op het terrein van jeugd. Op lokaal niveau wordt veel gedaan om de jongeren te betrekken. Dat kan worden uitgewerkt en gestimuleerd met behulp van jongerenambassadeurs en lokale jongerenraden. De minister voor Jeugd en Gezin reikt jaarlijks een prijs uit voor de gemeente die het beste initiatief heeft op het gebied van jeugdparticipatie.

Onder de Wet op de jeugdzorg is elk kind met eigen inkomsten een eigen bijdrage verschuldigd in de kosten van zorg. Deze regeling stuit al enige tijd op kritiek. Niet alleen van kinderen zelf, maar ook van zorgaanbieders en ouders. Veelgehoorde kritiek is dat de eigen bijdrage het aannemen van een bijbaantje en de hulpverlening in de weg staat. Bovendien vinden jongeren in de jeugdzorg het onrechtvaardig dat zij wel een eigen bijdrage moeten betalen terwijl andere min of meer vergelijkbare jongeren in Nederland dit niet hoeven. Zo betalen jongeren die in AWBZ-instellingen verblijven geen eigen bijdrage.

Daarom wordt de eigen bijdrage van het kind onder de Wet op de jeugdzorg afgeschaft. Naar verwachting worden hiermee veel jongeren gestimuleerd een bijbaan of vakantiewerk aan te nemen. Dit schept een mooie kans voor jongeren in de jeugdzorg om een actieve rol te spelen in de samenleving.

Wat gaan we doen:

Jeugdigen doen mee

- Jeugdprogramma's door en met jeugdigen (Nationale Jeugdraad, vrijwilligersregeling, etc).
- Afschaffen eigen bijdrage voor kinderen in de jeugdzorg zoals vermeld in de Wet op de jeugdzorg.
- invoering maatschappelijke stage.
- Nadere afspraken met gemeenten maken over bevorderen van jongerenparticipatie
- Vanaf 2008 uitreiken jaarlijkse jongerenprijs op gebied van jeugdparticipatie aan een gemeente.

4. Kindvriendelijke leefomgeving

Waar gaat het om

Goed opgroeien vergt een stimulerende, kindvriendelijke en dus ook veilige leefomgeving.

Een kindvriendelijke leefomgeving begint met een goede woning. Ouders en jongeren zijn hier in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor. De beschikbaarheid van voldoende passende (jongeren)huisvesting is een verantwoordelijkheid van gemeenten en woningcorporaties. Speciale aandacht is nodig voor gezinnen met kinderen die uit hun huis gezet dreigen te worden en voor jongeren met een vaste verblijfplaats.

Een kindvriendelijke leefomgeving betekent ook veilige wandel- en fietspaden, een schone en veilige buitenruimte, met accommodaties waarin vrijetijdsactiviteiten worden aangeboden, met een aanbod aan sport, cultuur en groen binnen ieders bereik.

Resultaat:

in 2011 kent iedere gemeente een vorm van inspraak van jongeren, onder andere gericht op een kindvriendelijke woon- en leefomgeving.

Wat gaan we doen

Door de minister van WWI, zal met inbreng van de minister voor Jeugd en Gezin, met de vereniging van woningcorporaties Aedes worden gesproken over verruiming van de rol en taakopvatting van de corporaties, om tot een kindvriendelijke leefomgeving te komen. Daarnaast worden in het kader van de wijkaanpak charters met gemeenten afgesloten, waarin onderdelen van het programma voor Jeugd en Gezin worden geconcretiseerd.

Er is een richtlijn opgesteld voor gemeenten om (minimaal) 3% van plangebied voor woondoeleinden, specifiek te bestemmen voor speelruimte. Momenteel wordt een eerste onderzoek (nulmeting) gedaan naar de wijze waarop gemeenten omgaan met het door Operatie Jong ontwikkelde handboek speelruimte en de 3%-richtlijn. Dit onderzoek zal over enkele jaren herhaald worden om de voortgang bij gemeenten te meten.

Over de aanpak van de 40 wijken zal de komende maanden veelvuldig contact zijn tussen de gemeenten waarin deze wijken gelegen zijn en het Rijk. Juist ook in deze wijken is een kind- en gezinsgericht beleid van groot belang. Van de gemeenten wordt verwacht, indien zij jeugdproblematiek agenderen, dat voor de 40 wijken concreet jeugdbeleid ontwikkeld wordt.

Gemeenten vervullen voor de totstandkoming van een kindvriendelijke leefomgeving een cruciale rol, zoals ook is opgenomen in het bestuursakkoord met de VNG. Jongeren zelf vinden dat er nog wel wat verbeterd kan worden. Zij hebben, tijdens de bustoer en de Kindertop, regelmatig gewezen op het ontbreken van geschikte ruimte om buiten te spelen en te sporten, en op het missen van een clubhuis in de buurt voor binnen-activiteiten in de vrije tijd.

Met gemeenten en Aedes gaat het ook om het zoveel mogelijk voorkomen van huisuitzettingen voor gezinnen met kinderen, om garanties voor de veiligheid van kinderen bij uithuiszetting, en om voldoende passende jongerenhuisvesting. Zij moeten daarbij speciaal oog hebben voor goede huisvesting van jeugdigen die aangewezen zijn op zelfstandig wonen en niet terug kunnen vallen op hun ouders. Dit speelt onder andere bij jongeren die uitstromen uit residentiële jeugdzorg of justitiële jeugdinrichtingen.

Het is belangrijk dat gemeenten en woningcorporaties, in lijn met de bepalingen in het *Modelprotocol preventie huisuitzettingen als gevolg van huurschuld*, bij dreigende uithuiszetting van een gezin bureau Jeugdzorg inschakelen in verband met de veiligheid van de kinderen. Vaak gaat huurschuld samen met andere problemen in het gezin en is het een signaal voor risico's voor de veiligheid en gezondheid van kinderen. Juist in dit soort situaties is het principe van Eén gezin één plan aan de orde om de verschillende problemen gecoördineerd aan te pakken.

De mening van jongeren is een belangrijke graadmeter voor een oordeel over de kindvriendelijkheid van de leefomgeving. Daarom moeten alle gemeenten een vorm van jongereninspraak hebben, onder andere op het punt van de kindvriendelijkheid van de leefomgeving. Dit is één van de punten waar ik met de VNG nadere afspraken over wil maken, als uitwerking van het bestuursakkoord.

Wat gaan we doen:

- Het kabinet en gemeenten maken, in lijn met het bestuursakkoord tussen Rijk en Gemeenten, afspraken over de concrete bijdragen van gemeenten op het terrein van kindvriendelijke leefomgeving. Hierbij vindt in ieder geval om een vorm van jongereninspraak plaats.
- Het effect van de richtlijn dat 3% van plangebied dat wordt bestemd voor woondoeleinden wordt bestemd voor (groene) speelruimte wordt gemonitord.
- Een prachtwijk is kindvriendelijk. Bij het opstellen van de charters tussen Rijk en gemeenten over de 40 wijken wordt de interactie tussen de wijkaanpak en het Programma Jeugd en Gezin (in aanvulling op de ontwikkeling van Centra voor Jeugd en Gezin en brede scholen) geconcretiseerd.
- In overleg met Aedes worden afspraken gemaakt over verruiming van de rol en taak die woningcorporaties gaan vervullen in de totstandkoming en het beheer van (multifunctionele) accommodaties en buitenspeelruimte, en de jongerenhuisvesting.

5. Snelle en effectieve hulp voor jeugd en gezin

Waar gaat het om?

Het aantal gezinnen en kinderen met problemen lijkt steeds verder toe te nemen. Er is een stijging waarneembaar bij het gebruik van de jeugdzorg, de geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen (jeugd-ggz) en de zorg voor lichtverstandelijk gehandicapte jeugdigen (jeugd-lvg). Ook het aantal jongeren dat op civielrechtelijke titel in een justitiële jeugdinrichting wordt geplaatst en het aantal jongeren in het speciaal onderwijs neemt toe.

Ouders lijken in toenemende mate moeite te hebben met het opvoeden van hun kinderen. Ouders en kinderen weten niet goed waar ze terecht kunnen met hun vragen, die variëren van eenvoudige adviesvragen tot complexe jeugd- en gezinsproblematiek. Deze situatie moet gekeerd worden.

Ouders die opvoedvragen of problemen hebben en kinderen die opgroeioproblemen hebben, moeten daarom snel goede hulp krijgen. Eén gezin, één plan is daarbij het uitgangspunt.

In een vorige paragraaf is ingegaan op de realisatie van opgroei- en opvoedingsondersteuning in de buurt (preventieve zorg). Als deze ondersteuning niet volstaat en verdere hulp nodig is, moet snel geïndiceerde zorg geboden kunnen worden, zorg die effectief is.

Als de ontwikkelingsvoorwaarden voor kinderen in het ouderlijk huis, ondanks geboden hulp, niet kunnen worden gegarandeerd, kunnen kinderen in het uiterste geval uit huis geplaatst worden. Bij voorkeur in een pleeggezin, maar het kan ook in een tehuis zijn. Om continuïteit in de opvoeding te kunnen waarborgen is het van belang, dat kinderen of jeugdigen niet steeds weer worden verplaatst naar een andere woonplek. Samenwerking en afstemming, kortom één aanpak van de bij het gezin betrokken instanties, is noodzakelijk.

We moeten beter inzicht krijgen welke aanpak effectief is, er moet samenhangend (intersectoraal) zorgaanbod komen, en er moeten ook duurzame woonvoorzieningen zijn voor kinderen en jeugdigen die niet meer terug kunnen naar de eigen ouders.

De volgende acties zijn nodig:

- Stroomlijnen jeugdzorg en harmonisatie indicatiestellingen
- Verbetering jeugdbescherming
- Aanpak wacht- en doorlooptijden
- Kennis over effectieve signaleringsinstrumenten en interventies vergaren en verspreiden

5.1. Stroomlijnen jeugdzorg en harmonisatie indicatiestellingen

Stroomlijnen jeugdzorg

Om snel en goede zorg aan kinderen en ouders met opgroei- en opvoedproblemen te bieden, moet de jeugdzorg beter gestroomlijnd worden. Het aantal instanties dat zich met de gezinnen bezighoudt moet zo beperkt mogelijk zijn. Daar waar verschillende instanties betrokken zijn zal op een professionele wijze moeten worden samengewerkt. Geen vrijblijvendheid bij de hulpverlening, noch naar de jeugdige en zijn ouders, noch tussen hulpverlenende instanties onderling.

Bij de ontwikkeling van de Centra voor Jeugd en Gezin zijn efficiënte schakels met aanpalende sectoren cruciaal. Met VNG is afgesproken dat gemeenten zullen bevorderen dat de bureaus jeugdzorg als voorpost in het Centrum voor Jeugd en Gezin zullen functioneren. Samen met de gemeenten wordt gewerkt aan de totstandkoming van een landelijk dekkend netwerk van Centra voor Jeugd en Gezin. De provincies sluiten hier met hun Bureaus Jeugdzorg en hulpaanbod nauw op aan.

Met de VNG is afgesproken dat de samenwerking tussen gemeenten en provincies verder versterkt zal worden. Gemeenten en provincies gaan afspraken maken over de wijze waarop een goede samenwerking en afstemming wordt geborgd. Pilots op lokaal niveau waarin nieuwe vormen van samenwerking tussen provincies en gemeenten worden ontwikkeld, zullen worden gestimuleerd en

ondersteund. Medio 2009 zal de balans worden opgemaakt over de ontwikkeling van de stroomlijning van de jeugdzorgketen, waarbij bezien wordt of nadere afspraken moeten worden gemaakt.

Voor een goed functioneren van het stelsel van de jeugdzorg is naast de goede samenwerking van belang dat alleen een beroep op de jeugdzorg wordt gedaan als dat noodzakelijk is. Zoals aangegeven in het Uitvoeringsbesluit bij de Wet op de jeugdzorg, artikel 3, tweede lid, bestaat er alleen een aanspraak op jeugdzorg indien ouders en jeugdigen niet geheel zelfstandig, al dan niet met inzet vanuit hun persoonlijke netwerk, aan opgroei- en opvoedingsproblemen het hoofd kunnen bieden. In Overijssel wordt consequent volgens dit principe gewerkt door voorafgaand aan de indicatiestelling eerst een Eigen Kracht Conferentie te laten plaats vinden. Er is sprake van goed professioneel handelen als, voorafgaand aan een indicatie jeugdzorg, altijd eerst wordt bezien of een Eigen Kracht Conferentie soulaas kan bieden.

Dat is de "voorkant" van de zorg. Ook aan de andere kant is stroomlijning nodig. Juist voor kinderen waar meer problemen tegelijk spelen is intersectoraal werken van belang: provinciaal gefinancierde jeugdzorg, gesloten jeugdzorg, zorg voor licht verstandelijk gehandicapten, jeugd-ggz en het onderwijs zullen hiervoor een intersectoraal aanbod moeten ontwikkelen; samenhang in de zorg realiseren.

Bij de ontwikkeling van de gesloten jeugdzorg worden hiervoor mooie initiatieven ontplooid, zoals het initiatief de Koppeling in Amsterdam. Hier ontwikkelen jeugdzorg en jeugd-ggz een sluitend aanbod, inclusief onderwijs, voor jongeren die gesloten zorg nodig hebben.

Instelling dienen ervoor te zorgen dat kinderen die intern verblijven, onderwijs kunnen volgen in de buurt van de instelling. Dat krijgt de komende tijd nadere invulling. Instellingen in de regio moeten gezamenlijk de verantwoordelijkheid nemen om een kind uit het eigen gebied te helpen. Kinderen moeten niet van het kastje naar de muur worden gestuurd, maar de zorg moet naar het kind komen (of naar de instelling waar het kind verblijft). Om dit te realiseren zal er meer intensief ambulante behandelaanbod beschikbaar komen. Als wettelijke (uitvoerings)regels stroomlijning in de weg staan, worden die belemmeringen zoveel mogelijk opgeheven.

Stroomlijning van de jeugdzorg is noodzakelijk om ouders en kinderen sneller en beter te helpen. Gelet op de overeenkomsten tussen de doelgroep en de aanpak voor jongeren in instellingen voor de jeugdzorg en in instelling voor licht verstandelijk gehandicapte jongeren, ligt het in de rede om de verantwoordelijkheid voor de zorg voor licht verstandelijk gehandicapte jongeren over te hevelen naar de provinciaal gefinancierde jeugdzorg. Hiertoe zal een zorgvuldig traject in gang worden gezet met alle betrokkenen. Zo moet duidelijk zijn aan welke voorwaarden voldaan moet zijn om deze overheveling goed te laten plaatsvinden, zoals bijvoorbeeld borging van een goede indicatiestelling. In overleg met betrokken partijen zal ik als eerste stap bezien onder welke precieze voorwaarden overheveling kan plaatsvinden.

Resultaat:

- in 2010 is de scheiding van civielrechtelijk en strafrechtelijke geplaatste jeugdigen in respectievelijk gesloten jeugdzorginstellingen en justitiële jeugdinrichtingen gerealiseerd.
- sluitende zorg door alle zorginstellingen (zoals Centra voor Jeugd en Gezin, provinciale jeugdzorg, jeugd-ggz en jeugd-lvg) voor de kinderen die op zorg zijn aangewezen.

Wat gaan we doen:

- Bevorderen dat (provincies, gemeenten,) voorzieningen voor (gesloten) jeugdzorg, AWBZ-instellingen en onderwijsinstellingen sluitende afspraken maken over de stroomlijning van de jeugdketen, o.a. ontwikkeling en beschikbaarheid van een intersectoraal zorgaanbod.
- Opheffen belemmeringen in wettelijke uitvoeringsregels.
- Ontwikkeling gesloten jeugdzorg; overheveling van een aantal justitiële jeugdinrichtingen naar de gesloten jeugdzorg en ontwikkeling van nieuw gesloten jeugdzorg aanbod.

Harmonisatie indicatiestellingen

Indicatiestelling heeft tot doel onafhankelijk vast te stellen wat de juiste hulp voor een cliënt is. Zorgvuldigheid is van belang, maar mag niet leiden tot een bureaucratische file in de zorgketen. Waar dat nu wel gebeurt, moet dat voorkomen worden. Indicatieorganen moeten cliënten snel en goed voorsorteren op de juiste hulp. Om dat te bereiken moeten gemeentelijke voorzieningen op het gebied van zorg en onderwijs, de betreffende indicatieorganen en aanbieders van geïndiceerde zorg en onderwijs, zodanig samenwerken dat die snelle en correcte toeleiding plaats kan vinden. Werk dat al in een eerder stadium is gedaan moet niet herhaald worden; relevante gegevens moeten uitgewisseld worden.

En dit kan. Er is inmiddels gestart met afstemming van geïndiceerde (jeugd)zorg en (voortgezet) speciaal onderwijs. Samen met alle betrokken partijen is het 'Kader Integraal Indiceren; jeugdzorg, speciaal onderwijs, AWBZ-zorg' opgesteld. Het houdt in dat indicatieorganen afspraken maken over signalering van gecombineerde zorgvragen, trajectbegeleiding, informatie-uitwisseling, consultatie, kennismanagement en kwaliteitsborging.

Achter de loketten – in de backoffice - worden de afspraken in praktijk gebracht. Dit Kader Integraal Indiceren, wordt momenteel ingevoerd. Er zal worden onderzocht of uitbreiding mogelijk is en wettelijke borging noodzakelijk is.

Daarnaast zal worden verkend in hoeverre kan worden bevorderd dat jeugdgezondheidszorgartsen rechtstreeks mogen doorverwijzen naar medisch specialisten. Zo liet een pilot goede resultaten zien voor rechtstreekse verwijzing door de jeugdgezondheidszorgarts naar bijvoorbeeld een oogarts of kinderarts.

Resultaat:

in 2009 zijn de indicatiestellingen voor speciaal onderwijs, jeugdzorg en AWBZ-zorg geharmoniseerd: de betreffende indicatieorganen werken conform het Kader Integraal Indiceren.

Wat gaan we doen:

- ondersteuning implementatie Kader Integraal Indiceren.
- vervolgacties gericht op vereenvoudiging indicatiestellingen.

5.2. Verbetering jeugdbescherming

Waar gaat het om

Als hulpverlening door de jeugdzorg niet mogelijk is omdat ouders en/of kind de hulp die nodig is niet accepteren, dan zal de overheid moeten kunnen ingrijpen. Hiervoor bestaat het kader van de kinderbeschermingsmaatregelen. Het bureau jeugdzorg zal in die gevallen de Raad voor de Kinderbescherming informeren. Die legt vervolgens de wenselijkheid van de toepassing van kinderbeschermingsmaatregelen aan de kinderrechter voor. Waar de overheid met zo'n maatregel ingrijpt, moet dat adequaat gebeuren: snelle besluitvorming, snelle start van de hulp en effectieve, professionele ondersteuning.

Kinderen die in het kader van een kindbeschermsmaatregel uit huis zijn geplaatst zullen sneller dan nu horen of ze weer terug gaan naar de ouders of duurzaam elders zullen worden opgevoed. Het streven is dat er binnen twee jaar zekerheid aan kind en (pleeg)ouders gegeven wordt. Dat is belangrijk voor continuïteit in de opvoeding. Minder bureaucratie, meer stabiliteit.

Resultaat:

In het kader van Beter Beschermd:

- is in 2008 de Deltamethode gezinsvoogdij volledig ingevoerd, inclusief verlaging van de caseload van de gezinsvoogd naar 15 zaken per fte;
- zijn in 2009 de doorlooptijden voor besluitvorming over inzet van jeugdbescherming teruggebracht tot vast te stellen normtijden.

Wat gaan we doen

Onder het vorige kabinet is het programma Beter Beschermd gestart. Dit programma heeft als doel de kwaliteit van de jeugdbescherming te vergroten. Dit betekent dat jeugdigen efficiënt en effectief worden beschermd als zij in hun ontwikkeling worden bedreigd of als er ernstige vermoedens zijn van bedreiging in de opvoeding. Dit programma wordt voortvarend afgerond en de resultaten worden overal in Nederland toegepast.

Vanaf volgend jaar wordt er landelijk een norm voor snelle besluitvorming over de inzet van kindbeschermsmaatregelen ingevoerd. De bureaus jeugdzorg, de Raad voor de Kinderbescherming en de kinderrechtters ontwikkelen daartoe een nieuwe, niet-vrijblijvende, wijze van samenwerken. De proefprojecten werken momenteel naar een normtijd die leidt tot een eerste beslissing binnen maximaal een week. Als er aanleiding is volgt direct een voorlopige kindbeschermsmaatregel.

Indien geen voorlopige maatregel nodig is, is de beoogde norm waarin wordt besloten over het inzetten van een kindbeschermsmaatregel maximaal twee maanden. Indien de rechter daartoe besluit, start de (gezins)voogdijwerker binnen vijf dagen met de werkzaamheden met het kind of in het gezin.

In 2010 is nieuwe wetgeving geïmplementeerd waardoor meer maatwerk mogelijk is in de maatregelen die voor kinderen en het gezin nodig zijn. Hierdoor kan niet alleen eerder een ondertoezichtstelling (ots) worden opgelegd, maar wordt het ook mogelijk om ouders te verplichten om opvoedingsondersteuning te aanvaarden.

Maar snelheid en maatwerk zijn niet voldoende, ook een professionele aanpak is van belang. De Deltamethode gezinsvoogdij zal daartoe vanaf eind 2008 worden toegepast. Voor de uitvoering van de voogdijen zal in 2008 een nieuwe werkwijze worden ontwikkeld; uiterlijk in 2010 zal volgens deze methode worden gewerkt. Met de beroepsgroep zal worden bezien of de achtergrond van de gezinsvoogdijwerkers voldoende divers is om de culturele afstand naar allochtone gezinnen te overbruggen.

Wat gaan we doen:

- doorgaan met het programma Beter Beschermd, waaronder: invoering normen voor doorlooptijd besluitvorming inzet kindbeschermsmaatregel. Bij crisissituaties wordt binnen 24 uur opgetreden. Een Kinderbeschermsmaatregel wordt binnen een week geregeld.
- voltooiën invoering Deltamethode, inclusief verlaging caseload gezinsvoogdij.
- herziening wetgeving inzake kindbeschermsmaatregelen.

Voogdij Alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen zijn kinderen zonder begeleiding die in Nederland asiel aanvragen. De kinderen worden onder voogdij gesteld van de Stichting Nidos. Ook wordt voorzien in

opvang en begeleiding. Kinderen die bij binnenkomst jonger zijn dan 12 jaar worden opgevangen door pleeggezinnen van Nidos. Oudere kinderen komen in opvanglocaties van het Centraal Orgaan Asielzoekers. Op grond van het vigerende toelatingsbeleid wordt door de Immigratie- en Naturalisatiedienst besloten of deze kinderen in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning. Naar aanleiding van verdwijningen van alleenstaande minderjarige vreemdelingen uit de opvang is besloten tot het inrichten van pilots voor besloten opvang, waarin met intensieve begeleiding wordt geprobeerd te voorkomen dat alleenstaande minderjarige vluchtelingen verdwijnen en slachtoffer worden van mensensmokkel of prostitutie. Tevens werkt Nidos aan het verbeteren van de voogdij-methodiek.

5.3. Aanpak wacht- en doorlooptijden

Waar gaat het om

Het is van grote waarde dat kinderen die kampen met ernstige opgroei- en opvoedproblemen, binnen de gestelde normen voor aanvaardbare wachttijden de noodzakelijke zorg ontvangen.

De behoefte aan jeugdzorg is de afgelopen jaren fors toegenomen. Het aantal gebruikers van provinciaal gefinancierde jeugdzorg lag in 2005 tweederde hoger dan in 2000. Een stijging van de vraag hoeft niet negatief te worden beoordeeld. Het is immers belangrijk dat ouders en kinderen steun zoeken bij de jeugdzorg als zij (ernstige) problemen ervaren bij de opvoeding én dat burgers melding doen van situaties waarbij iets mis dreigt te gaan in een gezin. Door betere vroegsignalering wordt een behoefte zichtbaar die voorheen verborgen bleef. En mede naar aanleiding van een aantal trieste incidenten is de maatschappelijke bereidheid om problemen in gezinnen en kindermishandeling te melden toegenomen.

Resultaat:

Het kabinet heeft de sector gevraagd de normen voor maximale wachttijden in de jeugdzorg tegen het licht te houden en nieuwe normen vast te stellen. Tot die tijd blijven de wachttijden in de jeugdzorg binnen de afgesproken normen.

Wat gaan we doen

De provincies zijn op grond van de Wet op de jeugdzorg verantwoordelijk voor een adequaat zorgaanbod in hun regio. De inzet van de provincies is bij het wegwerken van de wachtlijsten dan ook van groot belang. Het Kabinet heeft de sector gevraagd de maximale wachttijden voor de geïndiceerde jeugdzorg, die nu maximaal negen weken is, tegen het licht te houden en nieuwe lagere normen te stellen. Tot dat moment wordt nauwlettend bewaakt dat de termijn van negen weken wordt aangehouden.

Een doeltreffende aanpak van de wachttijden begint echter met het versterken van de uitgangspositie van gezinnen (zie de paragraaf inzake Het gezin op de kaart) en meer in te zetten op preventie (zie de paragraaf inzake Opgroei- en opvoedingsondersteuning in de buurt) zodat de instroom in de jeugdzorg zoveel mogelijk wordt beperkt. Daarnaast is voor de aanpak van de wachtlijsten ook het stroomlijnen van de jeugdzorg, evenals de vergroting van de doelmatigheid zoals hiervoor beschreven in paragraaf 5.1. van groot belang. Langs deze sporen wordt erop ingezet om wachtlijsten te voorkomen. Een bijpassend financieel kader is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Om de extra vraag naar jeugdzorg op te kunnen vangen zullen extra financiële middelen worden ingezet. In 2007 wordt € 30 miljoen extra beschikbaar gesteld aan de provincies en grootstedelijke regio's, naast de € 40 miljoen die met ingang van dit jaar al structureel extra

wordt ingezet. De ontwikkeling van de wachtlijst wordt nauwgezet gemonitord mede in relatie tot het beschikbare budgettaire kader en de enveloppe voor jeugd en gezin.

Belangrijk is ook de nieuwe financieringssystematiek. Deze systematiek is gebaseerd op een ramingsmodel, dat de behoefte aan jeugdzorg in kaart brengt. De financiering kan daarop worden afgestemd. Naarmate dit model beter werkt, zal het minder nodig zijn om iedere keer weer een inhaalslag te plegen, zoals die de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden. Het streven is dat de nieuwe financieringssystematiek met ingang van 1 januari 2009 in werking treedt.

Wat gaan we doen:

Een samenhangende aanpak van preventie, stroomlijnen van de jeugdzorg en inzet op doelmatigheid, aangevuld met de inzet van financiële middelen en de invoering van een nieuwe financieringssystematiek per 1-1-2009.

5.4. Kennis over effectieve signaleringsinstrumenten en interventies vergaren en verspreiden

Doen wat werkt: daar gaat het uiteindelijk om. Hierdoor kunnen meer kinderen en gezinnen geholpen worden voor hetzelfde geld. Hulpverlening wordt op deze manier ook minder vrijblijvend; resultaten mogen –binnen het redelijke- verwacht worden. Het wordt dan mogelijk om al in een vroeg stadium de juiste aanpak te kiezen, waardoor echt preventief kan worden gewerkt. Wanneer interventies bewezen effectief zijn, kan ook met meer gezag richting ouders, die twijfel hebben bij de voorgestelde aanpak, gehandeld worden.

Wettelijk gezien is het heel helder: de sector is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit. Maar de sector wordt daarbij ondersteund. Sterk zal worden ingezet op het beschikbaar komen van effectieve interventies. 'Weten wat werkt', is de eerste vereiste. Daarbij is van groot belang dat voldoende maatwerk voor alle verschillende doelgroepen beschikbaar komt. Wat effectief is voor de grootst gemene deler, hoeft voor een specifieke groep met specifieke problemen niet ook effectief te zijn. Op termijn kunnen afspraken gemaakt worden over de verplichte inzet van effectieve instrumenten.

Resultaat:

- Goed werkende databank met op effectiviteit beoordeelde methoden en programma's.
- Professionals gebruiken de methoden en programma's die het best op effectiviteit scoren.

Wat gaan we doen

In samenwerking met wetenschappers, professionals werkzaam in de zorg voor jeugd en ouders/opvoeders is het programmavoorstel 'Zorg voor jeugd' (2007-2013) van ZonMw tot stand gekomen. Het programma richt zich op kennisontwikkeling voor professionals om de psychische en sociale ontwikkeling van jeugd te bevorderen en veilig te stellen waar deze ontwikkeling wordt bedreigd. ZonMw werkt samen met het Nederlands Jeugdinstituut en het RIVM. Op deze en andere kennisinstituten rust de verantwoordelijkheid om in nauwe onderlinge samenwerking ervoor te zorgen dat professionals goed geïnformeerd zijn. De door de erkenningscommissies beoordeelde interventies en instrumenten worden toegevoegd aan de databank www.jeugdinterventies.nl van het Nederlands Jeugdinstituut.

Met deze maatregelen raakt het spreekwoordelijke gereedschapskistje van de professional steeds beter gevuld. Bij een professionele beroepsgroep hoort echter meer. Dit komt aan de orde in de paragraaf 9 'Professionalisering'.

6. Aanpak kindermishandeling

Waar gaat het om

Door de Universiteit Leiden en de Vrije Universiteit te Amsterdam is voor het eerst in Nederland onderzoek gedaan naar de aard en omvang van kindermishandeling. Uit de onderzoeken die eerder dit jaar beschikbaar kwamen, blijkt dat het aantal mishandelingen op jaarbasis groter is dan dat er op basis van buitenlandse studies altijd werd verondersteld.

Het uiteindelijke doel van de aanpak van kindermishandeling is, conform artikel 19 Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind, het beschermen van kinderen tegen alle vormen van kindermishandeling. Daar hebben kinderen recht op, geen kind uitgezonderd. Het belangrijkste kerndoel van de aanpak is dus het *voorkomen van kindermishandeling*.

Resultaat:

- in 2011 wordt in het hele land conform de Raak-methode gewerkt.
- kortere doorlooptijd AMK-onderzoek.
- de AMK's en de Raad voor de Kinderbescherming kunnen door een goed afgestemde werkwijze en extra middelen de groei van het aantal meldingen opvangen.

Wat gaan we doen

Preventie is het aangrijpingspunt: ervaringen in het buitenland (Zweden) wijzen er bijvoorbeeld op dat invoering van opvoedingsondersteuning voor *alle* ouders, als vanzelfsprekend onderdeel van de jeugdgezondheidszorg, leidt tot daling van het percentage kindermishandeling. De Centra voor Jeugd en Gezin vervullen hierin een functie. Ouders moeten ondersteund worden zodat voorkomen wordt dat opvoedonmacht uitmondt in kindermishandeling.

Het aantal meldingen bij de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK) stijgt jaarlijks, maar het gat met de geschatte omvang van kindermishandeling is nog groot. Daarom moet er meer worden gemeld bij het AMK, want naast het voorkomen van kindermishandeling moeten de bestaande gevallen van kindermishandeling zo snel mogelijk worden gesignaleerd en beëindigd. Uiteraard moeten de schadelijke gevolgen van de mishandeling zoveel mogelijk worden beperkt. Ondanks extra aandacht voor preventie zal er dus tevens sprake zijn van een stijging van het aantal meldingen en op korte termijn een extra instroom in de jeugdzorg.

Bovenstaande leidt tot de volgende vier kerndoelen:

1. *Voorkomen* dat ouders hun kinderen (gaan) mishandelen;
2. *Signalering* van kindermishandeling;
3. *Stoppen* van kindermishandeling;
4. *Beperken* van de schadelijke gevolgen van de mishandeling.

De Raak-aanpak, afkomstig van Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling, vormt de ruggengraat voor het voorkomen, signaleren en stoppen van kindermishandeling. Aan de basis van de Raak-aanpak ligt het concept van het 'zorgcontinuüm'. Dat wil zeggen dat tussen de lichtste vorm van zorg voor ouders en kinderen, die al begint tijdens de zwangerschap, tot de zwaarste vorm van zorg, al dan niet in gedwongen kader, geen gaten mogen vallen.

Dit zorgcontinuüm is uitgewerkt in een '35-puntenplan'. In een viertal regio's is ervaring opgedaan met deze methodiek en is gebleken dat (gezamenlijke) training en scholing, gekoppeld aan implementatie van de meldcode kindermishandeling, een gunstig effect heeft op samenwerking in het bestrijden van kindermishandeling. Deskundigheidsbevordering vormt daarom expliciet onderdeel

van de landelijke uitrol Raak. Raak is een regionale aanpak, daar moet de focus van de implementatie dan ook op liggen.

In de tweede helft van 2007 wordt de aanpak kindermishandeling geïntensiveerd, in combinatie met de invoering van de Centra voor Jeugd en Gezin. In de kern zijn de doelstellingen hierboven weergegeven.

Een meer uitgewerkte set van doelstellingen staat in het plan van aanpak kindermishandeling. Dat is opgesteld in samenspraak met VNG, IPO, de MO-groep, GGD-Nederland, Actiz, politie, openbaar ministerie, raad voor de kinderbescherming, Inspectie jeugdzorg, organisaties van huisartsen, organisatie van verloskundigen en het Nederlands Jeugdinstituut. Het is belangrijk dat bij de aanpak van kindermishandeling uitgegaan wordt van gemeenschappelijke doelen.

Wat gaan we doen:

- Raak-aanpak landelijk invoeren
- Invoering norm voor doorlooptijd besluitvorming inzet kinderbeschermingsmaatregel (opbrengst Beter Beschermd).
- Invoering nieuwe doorlooptijd AMK-onderzoek. De nieuwe doorlooptijd wordt in overleg met IPO en MOgroep bepaald en via een wijziging van het Uitvoeringsbesluit Wet op de jeugdzorg vastgelegd.
- Bevorderen dat beroepsgroepen die met kinderen werken eenzelfde meldcode (als basis) gebruiken. Belangrijk onderdeel hiervan is training en scholing in het toepassen van de meldcode kindermishandeling.

7. *Van school naar werk*

Waar gaat het om

Elke jongere moet goed worden voorbereid op zijn of haar toekomst. De aansluiting van school naar werk is daarbij essentieel. Voorkomen moet worden dat jongeren door vroegtijdig schoolverlaten of het niet halen van een startkwalificatie kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt. En daardoor minder kansen krijgen op een goede toekomst. Allochtone jongeren zijn oververtegenwoordigd in schooluitval en werkloosheid.

De Taskforce Jeugdwerkloosheid heeft hiervoor drie belangrijke trajecten aangegeven:

1. Het halen van een startkwalificatie en het voorkomen van uitval
2. Intensieve aanpak structurele jeugdwerkloosheid, gekoppeld aan leer/werkplicht
3. Intensieve begeleiding- en opvoedingsprogramma's

Het kabinet zal met een integrale aanpak inzetten op deze drie thema's, die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Resultaat:

- Voor jongeren zonder zicht op opleiding of baan, die dreigen af te glijden, wil het kabinet perspectief bieden door de landelijke invoering van campussen die gericht zijn op scholing en arbeidstoeleiding in 2011.
- Sluitende zorg door alle zorginstellingen (zoals Centra voor Jeugd en Gezin, provinciale jeugdzorg, jeugd-ggz en jeugd-lvg) voor de kinderen die op zorg zijn aangewezen.

Wat gaan we doen?

Specifieke aandacht bij de aansluiting tussen school en werk is nodig voor:

- Jongeren die geen startkwalificatie hebben, niet aan het werk zijn en niet ingeschreven zijn bij sociale dienst of onderwijs (circa 37.000 jongeren tot 23 jaar). Bezien moet worden of de leer/werkplicht dit afdoende ondervangt en zo niet, welke aanvullende maatregelen getroffen moeten worden.
- Jeugdigen (18 t/m 26 jaar) die niet meer aan onderwijs deelnemen maar door hun persoonlijke (bijv gezondheidsproblemen) of gezinsproblemen, ongeschikt zijn voor de arbeidsmarkt
- Jongeren die niet kunnen werken als gevolg van zorgtaken (circa 6.000) of die om andere redenen niet direct beschikbaar zijn voor arbeid. Voorkomen moet worden dat deze jongeren door hun (huidige) zorgactiviteiten voor de rest van hun leven ongeschikt zijn voor de arbeidsmarkt.

Onderwijs en arbeidsmarkt

Het kabinet zet stevig in op een sluitende aanpak voor schoolverlaters. Onder de noemer 'aanval op de uitval' wordt gestreefd naar een halvering van het aantal voortijdig schoolverlaters. Werkloze jongeren dienen binnen een half jaar terug te zijn op school of aan het werk zijn. Met de invoering van de kwalificatieplicht tot 18 jaar wordt alles op alles te gezet om te zorgen dat jongeren een opleiding afronden. Tevens zal ingezet worden op de aanwezigheid van schoolmaatschappelijk werk in het voortgezet onderwijs en op de scholen voor beroeps- en volwasseneducatie. De combinatie van leren en werken geeft meer jongeren de kans om praktische vaardigheden op te doen in het onderwijs.

Daarom zet het Kabinet ook in op de invoering van een leer- werkplicht voor jongeren tot 27 jaar in combinatie met de mogelijkheid tot inhouding op een eventuele uitkering.

Onderwijs en zorg

Indien jongeren geen startkwalificatie hebben of aan het werk zijn, moeten alle inspanningen erop gericht zijn om te voorkomen dat zij in een uitkeringssituatie terecht komen en/of doelloos gaan rondhangen. Activering en maatschappelijke participatie staat voorop.

De samenwerking tussen onderwijs, jeugdzorg en arbeidsmarkt is hierbij van cruciaal belang. De kans is immers groot dat jongeren die dreigen uit te vallen, al in een eerder stadium te maken hebben gehad of bekend zijn bij Centra Jeugd en Gezin, ZAT en/of Jeugdzorg. Ook in dit verband is een sluitende keten van hulpverlening en overdracht van informatie door professionals onderling dus essentieel. Hoe eerder wordt ingegrepen of hulp wordt aangeboden, hoe groter de kans op succes is.

Ook om de schooluitval te verminderen is samenwerking tussen school en jeugdzorg en andere jeugdprofessionals nodig. Naast schoolgerelateerde problemen kan er immers sprake zijn van persoonlijke problemen, die leiden tot schooluitval. Opgroei- en opvoedproblemen thuis, chronisch ziek zijn, schulden, verslaving, etc. Deze problemen kunnen alleen worden aangepakt als jeugdzorg, Centra Jeugd en Gezin, politie/ justitie, leerplichtambtenaren, RMC en onderwijs goed samenwerken. Uitgangspunt is dat zorginstellingen de jongere zoveel mogelijk opzoeken om hulp te verlenen. Vaak zal de hulp op school gegeven kunnen worden. Voor jongeren die meer hulp nodig hebben zijn extra voorzieningen nodig: onderwijs-zorg-arrangementen.

Elke leerling heeft recht op een kwalitatief goede, op maat gesneden plek in het onderwijs. Passend onderwijs betekent dat in de volle breedte wordt gekeken wat nodig is voor een kind om onderwijs te volgen. Wat passend is, hangt af van de mogelijkheden en beperkingen van de scholen in relatie tot de mogelijkheden en beperkingen van het kind en de wensen van de ouders. Als binnen een school geen mogelijkheden zijn (inclusief zorg in de school), komt de zorg in beeld. De aansluiting tussen school en zorg moet voor het kind vloeiend zijn.

Op dit moment zijn er door de complexiteit van het stelsel nog te veel leerlingen die niet de juiste plek hebben binnen de bestaande voorzieningen. De zorg dient te verbeteren door een betere onderlinge samenwerking en afstemming, ook met jeugdzorg. Er moet een landelijk sluitende aanpak komen, met de vrijheid voor een regionale invulling 'op maat'. In aansluiting daarop is de inzet om met alle jeugdzorginstellingen (provinciale jeugdzorg, jeugd-ggz, jeugd-lvg, en de Centra voor Jeugd en Gezin) in een werkgebied een vergelijkbare afspraak te maken. Namelijk gezamenlijk garant staan voor een passend zorgtraject voor alle kinderen in het werkgebied die daarop zijn aangewezen

Wajong

Daar waar de Wajonggerechtigden (jong gehandicapten) mogelijkheden hebben tot participatie, moet volop worden ingezet op het benutten daarvan. Het kabinet komt naar aanleiding van het SER-advies en de interdepartementale beleidsverkenning met nadere voorstellen omtrent activering en reïntegratie van deze groep kwetsbare jongeren.

Begeleidings- en opvoedingsprogramma's (campussen)

Er zijn nog steeds teveel jongeren die aan de kant blijven staan. Het gaat dan vooral om jongeren die niet in een leertraject zitten, niet werken en dreigen af te glijden. Het is van belang maatregelen te treffen om te voorkomen dat deze jongeren hun eigen toekomst vergooien door gebrek aan diploma's of werkervaring. De afstand tot de arbeidsmarkt mag niet te groot worden. Aan jongeren zonder zicht op opleiding of baan die met de gebruikelijke instrumenten niet bereikt worden, wil het kabinet daarom perspectief bieden door de landelijke invoering van campussen die gericht zijn op heropvoeding, scholing en arbeidstoeleiding.

Het primaire doel is dat elke jongere die kan leren of werken (al dan niet in combinatie), dit ook daadwerkelijk gaat doen. Daarnaast is ook een doelstelling van de campussen om een bijdrage te leveren aan het kabinetsbeleid ten aanzien van veiligheid om de jeugdcriminaliteit met 10% te verminderen. Met de campussen kan bijvoorbeeld worden voorkomen dat jongeren die lichte vergrijpen hebben gepleegd, (verder) afglijden naar de criminaliteit. Het veiligheidshuis kan hierbij op lokaal niveau een functie vervullen. De experimenten die momenteel plaatsvinden in pilot-projecten "onwillige jongeren" zijn de opmaat voor deze campussen. Uitgangspunt van deze pilots is dat jongeren lange dagen binnen de voorzieningen doorbrengen, zodat ze wennen aan een werkritme en weinig tijd over houden om te vervallen in ongewenste gedragingen. De lange 'werkdagen' moeten er bovendien voor zorgen dat ze minder vatbaar zijn voor negatieve invloeden uit hun omgeving.

Deze pilot-projecten worden wetenschappelijk onderzocht, zodat duidelijk wordt welke aanpakken effectief zijn en maatwerk kunnen bieden. Daarnaast is het belangrijk dat de ervaringen met deze experimenten beter zicht geven op de aard en samenstelling van de doelgroep. Vervolgens wordt een meer gestructureerde (maatwerk)aanpak ontwikkeld. Bovendien moeten de initiatieven inzicht geven in de samenwerking tussen de lokale en regionale jeugdzorg-, onderwijs-, arbeidsmarkt- en justitiële instanties.

Afhankelijk van de uitkomsten van de pilot-projecten en binnen het juridische kader van onder meer de leer-werkplicht, zal het kabinet gaan werken aan de invulling van een landelijk dekkend stelsel van voorzieningen voor intensieve begeleidings- en opvoedingsprogramma's. Vanuit het dan ontwikkelde inzicht in de effectiviteit van de diverse aanpakken en op basis van de opgedane ervaringen komt het kabinet met concrete voorstellen voor een opzet van Campussen Nieuwe Stijl.

De juridische mogelijkheden om in het uiterste geval jongeren en jongvolwassenen met dwang naar een van deze voorzieningen te leiden zullen daartoe in kaart worden gebracht. Uiteraard zijn er normen, grenzen en internationale verplichtingen in het kader van de bescherming van de individuele vrijheid, de privacy en het internationale arbeidsrecht die daarbij in acht moeten worden genomen. Er zullen daarbij goede waarborgen moeten worden ingebracht tegen een ongerechtvaardigd gebruik van die maatregel.

De samenhang tussen inhoud (opvoedprogramma's en sluitende aanpak structurele jeugdwerkloosheid) en juridisch kader (wettelijke regeling, leer/werkplicht) vraagt om eenduidige regie vanuit de rijksoverheid. Het kabinet zal daarom voor 'verschillende categorieën jongeren' in kaart brengen in hoeverre zij nu al geactiveerd worden om te leren en/of te werken en voor welke categorieën jongeren dit onvoldoende het geval (b)lijkt te zijn. Het verplicht zenden van jongeren naar een van de bedoelde voorzieningen is uiteraard een *ultimum remedium* blijven. Het verdient verreweg de voorkeur om jongeren via het reguliere onderwijs "bij de les" te houden.

Wat gaan we doen:

Landelijke invoering campussen in 2011, inclusief juridisch kader;

8. Voorkomen jeugdcriminaliteit

Waar gaat het om

Jeugdcriminaliteit lijkt een hardnekkig probleem. Te veel kinderen komen met politie en justitie in aanraking vanwege het plegen van strafbare feiten. De beste manier om te voorkomen dat jongeren op het verkeerde pad raken, is hen van jongs af aan zo weinig mogelijk bloot stellen aan risicofactoren, en zoveel mogelijk aan beschermende factoren. Risicofactoren kunnen gelegen zijn in het kind zelf, in de gezinssituatie, in de situatie op school of in maatschappelijke omstandigheden. De ouders moeten nadrukkelijk ook worden aangesproken op het gedrag van hun kinderen. De maatregelen die in dit werkprogramma zijn genoemd, leveren een bijdrage aan de preventie van jeugdcriminaliteit. Als alles slaagt voorkomt dat, in samenhang met het reeds bestaande beleid, jeugdcriminaliteit. Verder wordt met hernieuwde kracht een programma ingericht ter bestrijding van de jeugdcriminaliteit, als onderdeel van "Veiligheid begint bij Voorkomen". De focus ligt daarbij op de groep jongeren die al de fout in zijn gegaan en waarvan voorkomen moet worden dat zij opnieuw afglijden in crimineel gedrag.

Resultaat:

10% vermindering jeugdcriminaliteit, conform doelstelling Veiligheid begint bij Voorkomen.

Wat gaan we doen

Naast de ouders spelen gemeenten bij de preventie een belangrijke rol. De gemeenten zullen in kaart brengen welke van de jeugdigen te maken hebben met een (grote) hoeveelheid risicofactoren voor de ontwikkeling van crimineel gedrag. Wanneer dit bekend is, kan naast het algemene preventiebeleid ook gericht worden ingezet op degenen die dat nodig hebben, met gebruikmaking van effectieve middelen.

In de aanpak van jongeren, die risico- en grensoverschrijdend gedrag vertonen is een oploop zichtbaar van vrijwillig, naar drang, naar dwang. Zo zal in iedere situatie eerst gekeken worden of de ouders en/of de jeugdige te motiveren zijn voor opvoedingsondersteuning of vormen van (jeugd)zorg. Indien zij hier niet vrijwillig aan willen deelnemen, en de situatie vraagt er wel om, wordt drang toegepast. Dit kan variëren van vormen van kordaat en vasthoudend optreden van de hulpverleners tot het aankondigen van de noodzaak van een ondertoezichtstelling bij verdere weigering om mee te werken.

In de praktijk, bij voorbeeld in de gemeente Nijmegen, blijkt dat met deze vorm van drang reeds veel bereikt kan worden. In die gevallen waarin drang geen resultaat heeft kan, indien aan de wettelijke vereisten is voldaan, een ondertoezichtstelling worden opgelegd en kan dus dwang worden toegepast. In dit spectrum past ook de aanpak van jongeren die niet willen leren of werken en die momenteel al - bij wijze van proef - naar speciale voorzieningen voor "onwillige jongeren" worden gestuurd.

Dit instrumentarium - met als uitgangspunt dat als wordt ingegrepen in het gezag van ouders dit alleen mogelijk is door tussenkomst van de rechter - biedt voor veel situaties voldoende mogelijkheden om adequaat op te treden.

Bij jongeren die (vaak in groepsverband) overlast veroorzaken en jongeren die strafbare feiten hebben gepleegd zijn politie en justitie aan zet. Er is een wetsvoorstel in voorbereiding dat gemeenten in staat moet stellen sneller te reageren op overlast veroorzakende jongeren door bijvoorbeeld een gebieds- of contactverbod op te leggen. Het kabinet zal in overleg met de grote steden bezien of dit wetsvoorstel in combinatie met het bestaande instrumentarium van drang en dwang afdoende is voor die situaties op lokaal niveau waarbij groepen jongeren overlast veroorzaken.

Voor jongeren die strafbare feiten hebben gepleegd wordt door de minister van Justitie een beleidsprogramma Aanpak Jeugdcriminaliteit opgesteld. Ook voor deze jongeren is het van groot belang om weer de aansluiting naar de samenleving: school en werk, en een positieve vrijetijdsbesteding te vinden. Maatregelen als HALT, STOP, Doe Normaal en ook de inzet van de gedragsbeïnvloedende maatregel zijn mede hierop gericht.

Daarnaast wordt de kwaliteit van de maatregel van plaatsing in een justitiële jeugdinrichtingen op een hoger niveau gebracht. Een goede nazorg na verblijf in een justitiële jeugdinrichting is noodzakelijk om de kans op recidive te verkleinen. Er dient een naadloze overdracht plaats te vinden tussen justitiële organisaties en lokale organisaties met heldere afspraken: Er is een plek op school of werk, er is een veilige plek om te wonen, eventuele gezinsleden zijn voorbereid op de thuiskomst, en worden waar nodig ondersteund in het weer oppakken van de opvoeding.

Wat gaan we doen:

- Verspreiden van kennis over risicofactoren jeugdcriminaliteit.
- Goed toepassen van instrumentarium op het continuüm vrijwillige hulp – drang – dwang. Ouders aanspreken op het gedrag van hun kinderen.
- Nagaan met Grote Steden of aanvulling van instrumentarium gewenst is.
- Landelijke invoering campussen, inclusief juridisch kader.

9. Professionalisering

Waar gaat het om?

Het werken met en voor kinderen en gezinnen vergt deskundige en betrokken professionals. Daarbij is het van belang dat al die professionals die zich dag in dag uit inzetten goed ondersteund worden bij hun werk. Dat betekent investeren in kwaliteit.

We moeten zuinig zijn op de professionals, we moeten ze binden aan de jeugdsector, en voorkomen dat ze na korte tijd teleurgesteld de sector de rug toekeren. Want naast jonge en enthousiaste medewerkers die jongeren weten te enthousiasmeren voor positieve vrijetijdsbesteding als sport, participatie en cultuur, en hen kunnen begeleiden bij het opgroeien, hebben we ook ervaren, oudere professionals nodig. 'Oude rotten' die bij de soms ernstige problemen met jeugd en gezin adequate en zware beslissingen kunnen nemen en in staat zijn om al in een vroeg stadium signalen te herkennen die voorbode zijn van problemen en zo invulling kunnen geven aan de omslag naar preventie. Tevens dienen de professionals meer een afspiegeling te zijn van de diversiteit van de jeugd zelf. We moeten ervoor zorgen dat deze professionals goede randvoorwaarden hebben om met bezieling en deskundigheid in de jeugdsector werkzaam te blijven. Daarmee zal het aanzien en gezag van de hulpverlener toenemen, waarmee ook nadere invulling wordt gegeven aan de niet-vrijblijvendheid van de jeugdsector.

Resultaat:

- In 2011 is de bureaucratie afgenomen; professionals besteden minder tijd aan papier en meer tijd aan de jeugdige en het gezin, en hebben meer plezier in hun werk.
- De HBO-opleidingen bieden minoren en masters aan die specifiek zijn toegesneden op de jeugdzorg.

Wat gaan we doen

Specifiek voor de jeugdzorg zijn er de komende tijd vier belangrijke prioriteiten.

Allereerst verheldering van de beroepen: wat moet je kennen en kunnen om in de jeugdzorg te werken? Dit schept helderheid voor opleidingen en zorgt voor carrièremogelijkheden.

Ten tweede: betere opleidingen. De initiële beroepsopleidingen, HBO en MBO, moeten ervoor zorgen dat professionals een goede start kunnen maken. Door bij- en nascholing blijven ze bij de tijd.

Verder zouden alle professionals aangesloten moeten zijn bij een beroepsvereniging. De beroepsvereniging formuleert standaarden waarnaar de professional moet handelen. De professional committeert zich aan de afspraken en er worden eisen gesteld aan opname in het beroepsregister.

En als vierde en sluitstuk: onderzoek naar de invoering van een tucht- en toetsrecht in de jeugdzorg.

Het Openbaar Ministerie heeft natuurlijk een eigen rol, maar dat zou niet de enige instantie moeten zijn die zich bezig houdt met mogelijk verwijtbaar handelen van professionals. Bij een volwassen beroepsgroep hoort een 'zelf-reinigend' systeem, een eigen tuchtrecht. Hierdoor komt er meer duidelijkheid; dat biedt de individuele hulpverlener steun bij het werk en bij verantwoording voor de gekozen aanpak.

De jeugdsector onderschrijft deze prioriteiten. Er is een stuurgroep professionalisering opgericht waaraan deelnemen: de beroepsverenigingen, de MOgroep, de HBO-raad en het Landelijk Cliëntenforum Jeugdzorg. De leden van de stuurgroep hebben de handen ineen geslagen. Zij hebben een actieplan geformuleerd waarin ze met elkaar afspreken de vier prioriteiten de komende jaren uit te voeren. Samen op weg naar nog professioneler zorg!

In de tweede helft van 2007 start een traject om voor en met het brede jeugdveld na te gaan, welke acties nodig zijn om de jeugdsector nu en in de toekomst te voorzien van voldoende en goed geschoold personeel, dat is toegerust op de diversiteit van ouders en kinderen.

Wat gaan we doen:

- Verheldering beroepsstructuur: wat moet men kennen en kunnen.

- Verbetering aansluiting initiële opleidingen bij de beroepspraktijk.
- Versterking beroepsverenigingen (met code en registratie).
- Kwaliteitscollege Tuchtrect in de jeugdzorg.
- Traject arbeidsmarkt en diversiteit in de jeugdsector.

Deel III: En nu verder

Hoe gaan we verder?

Het kabinet heeft een grote ambitie om te zorgen dat elk kind in Nederland goed kan opgroeien en dat de gezinnen daarbij waar nodig snel en goed geholpen worden. Daarbij gaat het erom om goede basisvoorzieningen dicht bij huis te hebben, zodat meer kinderen gezond en met plezier kunnen opgroeien. Waar nodig is er voor ouders en kinderen snel en dicht bij huis advies en steun. Als ouders ernstig in gebreke blijven zal de overheid ingrijpen, ook bij jongeren die overlast geven. Een grote ambitie, die niet vrijblijvend is. Een ambitie die je alleen met elkaar kunt waarmaken. Het kabinet wil dit doen samen met de jeugd zelf, met ouders, met professionals, met gemeenten en provincies. En wil samenwerken met en leren van andere landen. Op weg naar een gedeelde ambitie, niet vrijblijvend, met regelmatig tussentijdse momenten om elkaar aan te spreken waar nodig. Zodat elk kind alle kansen krijgt. Daarbij is relevant:

- De internationale dimensie
- Diversiteit in het jeugdbeleid
- De jeugdmonitor
- De inspectie
- Gemeenten en Provincies
- De dialoog gaat door

1. Internationale dimensie van het programma

Eén van de belangrijkste kaders voor het programma Jeugd en Gezin is het VN Verdrag voor de Rechten van het Kind. Met het beleidsprogramma wordt verder vorm gegeven aan de uitvoering van het verdrag. Naar verwachting zal medio 2008 de 3e Nederlandse rapportage over de uitvoering van het VN-Kinderrechtenverdrag in Genève worden besproken met het VN-Kinderrechtencomité. Hoewel de Europese Commissie geen directe bevoegdheid heeft op het terrein van jeugd- en gezinsbeleid is er toenemende aandacht voor de beleidsterreinen jeugd- en gezin. Vooral binnen de kaders van de *Raad voor Onderwijs, Jeugdzaken en Cultuur* wordt tussen de lidstaten samengewerkt op het terrein van het jeugdbeleid. Centraal in deze samenwerking staan het *Jeugdcompact* (opgesteld in het kader van de Lissabon-strategie gericht op economische groei en werkgelegenheid), *de open methode van coördinatie op het terrein van jeugd (het Europees Witboek Jeugd)* en het *EU-programma Jeugd in Actie 2007-2013*. Recent is afgesproken dat er driejaarlijks een Europees jeugd rapport wordt gemaakt, met gegevens over het jeugdbeleid van de Europese landen.

Daarnaast speelt de Raad voor Werkgelegenheid, Sociaal beleid, Volksgezondheid en Consumentenbescherming een rol, onder andere op het terrein van gezinsbeleid. Recentelijk hebben de 27 EU-ministers besloten om meer kennis en informatie uit te wisselen over hun nationale gezinsbeleid. Hiervoor is op 30 juni 2007 in Brussel een *Alliantie voor het gezin* gesloten. In de Raad voor Justitie en Binnenlandse Zaken komt ondermeer kindermishandeling aan de orde. Daarnaast ben ik voornemens om in de komende jaren via de Europese raden, maar ook via bilaterale contacten met andere landen tot uitwisseling te komen over effectief beleid voor jeugd en gezin.

2. Diversiteit in het jeugdbeleid

Doelen en prioriteiten van het programma hebben betrekking op alle jongeren van Nederland. Dit neemt niet weg dat het voor het bereiken van de dezelfde resultaten voor jongeren met een andere culturele achtergrond noodzakelijk is om zowel structurele verbetering in het jeugdbeleid te bewerkstelligen, als een aantal gerichte maatregelen te treffen. Immers, deze jongeren en hun ouders worden nu vaak nog te laat door de hulpverlening bereikt en vaak niet effectief geholpen. Bij zowel de professionele hulpverlener als de jongere en zijn/haar ouders spelen (culturele) belemmeringen die het bereiken van de doelgroep en een effectieve hulpverlening bemoeilijken.

Resultaat:

Het jeugdbeleid bereikt allochtone jeugdigen even goed als Nederlandse jeugdigen, en is even effectief.

Ik stel daarom momenteel met de minister voor WWI een vierjarig actieprogramma "Diversiteit in het jeugdbeleid" op en zal dat samen met de minister voor WWI in de komende kabinetsperiode uitvoeren.

Met dit actieprogramma neemt het kabinet de aanbeveling van het door Steven van Eijck uitgebrachte sturingsadvies deel 3 (IIA) "Diversiteit in het Jeugdbeleid" over, om een actieprogramma op te stellen en uit te voeren ten behoeve van de verbetering van de positie van allochtone jongeren in het jeugdbeleid en de implementatie van de aanbevelingen van het advies. Het advies geeft concrete aanbevelingen over de verder invulling van het actieprogramma. Het actieprogramma zal in het vierde kwartaal 2007 gereed zijn.

De hoofdlijnen waarlangs het actieplan wordt opgesteld zijn:

1. het (sturen op) verbeteren van het bereik van de verschillende doelgroepen;
2. het versterken van de frontlinie (zowel reguliere jeugdwerk als vrijwilligerswerk, zoals buurtvaderprojecten, opvoedmoedergroepen, leefwereldwerkers etc. die de brugfunctie vervullen tussen de moeilijk bereikbare groepen en de geïnstitutionaliseerde hulpverlening.
3. het verbeteren van de effectiviteit van de aanpak met op de doelgroepen gericht maatwerk;
4. het versterken van de professionals met interculturele competenties en het zorgen voor een meer divers samengesteld personeelsbestand bij de instituties.

Maatregelen:

Vierjarig actieprogramma "Diversiteit in het jeugdbeleid"

3. Jeugdmonitor

In het kader van Operatie Jong is de Jeugdmonitor ontwikkeld. De monitor is opgebouwd uit indicatoren die inzichtelijk maken hoe kinderen en gezinnen er voor staan. De prestaties op deze indicatoren maken duidelijk of het wel goed genoeg gaat, en of het beleid op onderdelen moet worden bijgesteld. De eerste versie van de Jeugdmonitor komt in 2007 beschikbaar. Verschillende van de indicatoren zijn uit te splitsen tot op het niveau van gemeenten en provincies. Met de jeugdmonitor kan elke provincie, en elke gemeente (soms ook tot op wijkniveau) een beeld vormen van de staat van de jeugd in het eigen gebied. Daarmee kan ieder zijn eigen accenten leggen. In de komende tijd zullen we met gemeenten en provincies afspreken welke set indicatoren uit de jeugdmonitor het best een beeld geeft van de staat van de jeugd en het gezin, zodat we daar de komende jaren mee gaan werken in het kader van dit programma. Daarbij gaat het erom een goed beeld te krijgen op de vijf ontwikkelingsvoorwaarden van gezond en veilig opgroeien, talent ontwikkelen en plezier hebben, goed voorbereid zijn op de toekomst en een steentje bijdragen aan de maatschappij. Ook het evenredig bereik van elk kind, ongeacht culturele achtergrond moet in beeld zijn. Bij de verdere ontwikkeling van de Jeugdmonitor zoeken we aansluiting bij andere monitoren over de staat van de jeugd.

Resultaat

Een operationele monitor jeugd en gezin

4. Toezicht

Ook het toezicht levert een bijdrage aan de realisatie van dit beleidsprogramma. Het is belangrijk om te volgen of de doelen van dit programma voldoende worden waargemaakt en om knelpunten in de realisatie tijdig te signaleren. De toezichthouders kunnen die bijdrage leveren door bij het programmeren en uitvoeren van hun toezicht rekening te houden met de thema's uit het beleidsprogramma. Hun toezicht is daarbij primair gericht op het functioneren en presteren van de voorzieningen en professionals die werkzaam zijn voor de jeugd. De samenwerking en samenhang (ketenkwaliteit) zal hierbij een belangrijke plaats innemen. Bij voorkeur organiseren en ordenen de toezichthouders in gezamenlijkheid hun werkzaamheden en brengen zij situaties aan het licht waar de bijdragen van de voorzieningen en professionals aan het programma al dan niet tot de gewenste resultaten leiden.

De Inspectieraad zal worden gevraagd om de gezamenlijkheid en afstemming van het toezicht voor dit programma te organiseren. Dit kan voortbouwen op de al enkele jaren bestaande samenwerking tussen de (jeugd)inspecties, waarvan het integraal toezicht jeugdzaken een voorbeeld is.

Resultaat:

Toezicht op het programma Jeugd en Gezin

5. Gemeenten, Provincies en Professionals

Een ambitieus programma voor jeugd en gezin vraagt om een gedeelde ambitie van rijk, gemeenten, provincies en professionals. Met IPO, VNG en veldpartijen wordt verder uitgewerkt hoe we samen gaan optrekken, en wordt een gemeenschappelijke agenda gemaakt voor de komende vier jaar. Hierbij zullen we afspraken maken over de inhoud, over de wijze van monitoring, en over het toezicht. Vanzelfsprekend blijven we daarbij ook met de jongeren en ouders zelf in contact. Ook met afzonderlijke gemeenten en provincies blijft de dialoog doorgaan, en willen we samen komen tot goede resultaten op het brede gebied van het programma voor jeugd en gezin. Die resultaten komen breed beschikbaar voor anderen.

Om het programma goed onder de aandacht van alle betrokkenen te brengen worden in het najaar 2007 regionale bijeenkomsten georganiseerd.

6. De dialoog gaat door

Dit programma is een uitnodiging aan allen die met en voor jongeren en gezinnen werken, om mee te doen en een bijdrage te leveren. Ouders, de jeugd, wetenschappers, professionals, overheden. We houden graag contact. Via gesprekken, via bijeenkomsten, via werkbezoeken. Via de website www.jeugdengezin.nl houden we iedereen op de hoogte, en kunnen ook ideeën, suggesties, goede voorbeelden worden aangereikt.

Een goede jeugd voor elk kind, dat is de ambitie, en dat is wat ons bindt. Alleen met een gezamenlijke inzet kunnen en moeten we die ambitie waarmaken.